БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 185 (10553) | 1964 оной августын 6, четверг | Сэн 2 мүнгэн

АМЖАЛТААРТНАЙ АМАРШАЛНАБДИ, АЖАЛАЙ БААТАРНУУД!

Үнэмшэлгэнүүд барюулагдаба

Манай газетын 183-дахи номерто 1964 оной түрүүшын хахад жэлэй туршада социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан промышленностиин, барилгын, транспортын болон хүдөө ажахын предприятинууд, ажахынууд болон түрүүшүүлые, интеллигенциин эрхим түлөөлэгшэдые Хүндэлэлэй самбарта гаргаха гэһэн КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол, мүн түрүүшүүлэй список толилогдоо һэн.

Августын 4-дэ дурсагдаһан хүнүүд уригдажа, баяр ёһолой оршон байдалда республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн тухайгаа үнэмшэлгэнүүдые абаһан байна.

Республикын түрүү хүнүүдые КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө партиин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВ түйлаһан амжалтатайнь дашарамдуулан амаршалжа, коммунизм байгуулгын хэрэгтэ хубитаяа улам арьбадхахыень хүсэбэ.

Үдэшэлэн үйлэдбэриин түрүүшүүл оперо, баледэй театрта зүжэг хараһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй обкомой секретарь А. У. Модогоев Хандагатайн леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир А. П. Кудряшовто үнэмшэлгэ барюулжа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ГРАФИК—ХЭЛБЭРИШЭГҮЙ ХУУЛИ

ХЭД ГЭЭГДЭНЭБ?

Хяагтын, Улаан-Үдын, Түнхэнэй управленинүүд

ИЮЛЬ ҺАРА үнгэрбэ. Энэ оной 9 һарын түсэб дүүргэхын түлөө колхоз, совхозуудта дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Яруунын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд һү гүрэндэ тушаалгаар түрүү һуури эзэлээ. Августын 1-нэй байдалаар эндэхид түсэбөө 78 процент дүүргэһэн байна.

Имагтал һаалиин фермэнүүдэй ажал һайнаар эмхидхэһэн дээрэһээ тус управлениин ажахынууд түрүү һууридa гараа гээшэ. Эндэ нёдондонойхиһоо бүри ехэ һүн һаагдаа. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 126 процентээр ехэ һүн абтаа. Энээнһээ гадна, яруунынхид һү һаалгаар июль һарын графигые мүн лэ бэелүүлжэ шадаа. КПСС-эй обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй хараалһан график 119 процент дүүргэгдэһэн байна. Тиигэжэ тус управлениинхид Баргажанай, Хориин управленинүүдые мүрысөөндэ ахижа гараба. Юуб гэхэдэ, июль һара соо Баргажанай управлени һү тушаалгаа нёдондонойхиһоо 4 процентээр, Хориин управлени—2 процентээр бага болгоо. Баргажанай болон Хориин управленинүүдэй ажахынууд июлиин 20-ной байдалаар республика дотороо түрүү һуури эзэлжэ байһан аад, яруунынхидта буулигдаба ха юм даа.

Июль һарын һүүлшын 10 хоног соо Улаан-Үдын управлениин ажахынууд тон бага һү һаажа, 9 һарын түсэбэй дүүргэлтээр гээгдэжэ ябана. Эндэхи колхоз, совхозууд гурбан кварталай туршада тушаагдаха һүнэйнгөө оройдоол 5 процентые энэ декада соо гүрэндэ оруулаа бшуу. Тиихэдэ Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй управленинүүдэй ажахынууд оройдоол 6 процент дүүргээ.

Хэрбээ һү һаалгые имэ удаанаар саашадань ябуулха болоо һаа, тимэ һайн үрэ дүн түйлахань мэдэгдэнэгүй. Олонхи ажахынууд 9 һарынгаа түсэб дүүргэжэ шадахагүй бшуу. Һаалиин үнеэдые һайнаар адуулжа, ногоон тэжээл болон талха тарияанай зүйл үгэжэ байгаатүй һаа, һү һаалга доошолжол байха ха юм.

Июль һарын графигые хаража үзэхэдэ, бүхы дээрээ һү һаалга 94,4 процент дүүргэгдэбэшье, 8000 центнер һүн дутуу тушаагдаа. Илангаяа Улаан-Үдын, Хяагтын, Түнхэнэй болон бусад управленинүүдэй ажахынууд графигаа хүсэд һайнаар бэелүүлнэгүй.

Һү һаалгаар, гүрэндэ тушаалгаар зарим ажахынуудта бүришье муу байдал тохёолдонхой. Һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрие һайжаруулхын тулада управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд зэхихо хэмжээ абаха ёһотой. Энээнһээ хойшо һү һаалгые эрид дээшэлүүлжэ, гүрэндэ һү тушаалгаар ажахынуудай түсэбыень үлүүлэн дүүргүүлхын тулада анхарал табигдахаар болоо. Колхоз, совхозуудта һаалиин үнеэд һүниндөө адуулагдаха, үдэртөө гурба дахин һаагдаха, ногоон тэжээл, талха тарияанай зүйл эдюулэгдэхэ ёһотой.

Манай республика һүүлэй жэлнүүдтэ һү һаалгаар түсэбөө дүүргэнэгүй. Тимэһээ 1964 ондо һү һаалгые эрид дээшэлүүлжэ, жэлэйнгээ түсэб заабол дүүргэхэ ёһотойбди. Тимэ арга боломжо яһалашье бии. Хэрбээ бүхы управленинүүдэй колхоз, совхозуудай ажалаа һайнаар эмхидхээ һаань, һү һаали дээшэлхэ, хараалһан түсэб дүүргэгдэхэ.

Л. ПЕТИНОВ.

Республикын ажахынуудта гүрэндэ һү тушаалгаар июль һарын графигай дүүргэлтэ тухай

1964 оной августын 1-нэй мэдээн

Управленинүүд, аймагууд	Июль һарын графигай дүүргэлтэ процентээр	7 һара соо үнеэн бүриһөө гүрэндэ тушаагдаһаниинь (кг.)
Баргажанай	97	567
Зэдын	98	485
Яруунын	119	560
Кабанскын	99	775
Хяагтын	88	603
Мухар-Шэбэрэй	98	617
Түнхэнэй	89	398
Улаан-Үдын	87	662
Хориин	97	552
Баунтын	107	568

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫЕ НЭГЭШЬЕ ЧАСААР УДААРУУЛЖА БОЛОХОГҮЙ

ХҮНЭЙ 120 ЦЕНТНЕР ҮБҺЭН

● *Баргажанай совхоз мүрысөөндэ илажа, дамжуулгын Улаан туг абаба.*
● *Эндэхид 19,9 мянган центнер үбһэ һүрилөө.*

Июнь һарада эндэмнай хура бороо ехээр орожо, гол горход үерлөөд, управлениин хэдэн колхоз, совхозуудай нуга сабшалан уһанда абтажа, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ зарим тэды һаад ушаруулаа.

Хэды имэ бэрхэтэй байдалай тохёолдобошье, Баргажанай үйлэдбэриин управлениин ажахынууд бүхы арга боломжо, хүсэ шадалаа элсүүлэн, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, үбһэ тэжээл шадаал һаа ехээр бэлэдхэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Һаяхан эндэхи хүдөөгэй парткомой, үйлэдбэриин управлени үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээр колхоз, совхозуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй июлиин һүүлшын 10 хоногой дүн гаргаад, энээндэ түрүү һуури эзэлһэн Баргажанай совхоздо дамжуулгын Улаан туг барюулаа. Баргажанай совхозойхид (директор нүхэр Михайлов, парткомой секретарь нүхэр Филонов, главна агроном нүхэр Айкашев) бүхыдөө 19,9 мянган центнер үбһэ һүрилөө гэхэ гү, али тэрэнэй ехэнхинь тракторай ехэ шарга дээрэ сомоо. Гансахан июлиин һүүлшын арбан хоног соо 10,3 мянган центнер үбһэ соможо абаа юм. Харин нёдондо энэ үедэ тус артель оройдоол 5500 центнер үбһэ хуряаһан байгаа.

Үбһэндэ ороһон түрүүшын үдэрһөө эмхитэй һайнаар хүдэлжэ, совхоз дотороо мүрысөөндэ хэдэ дахин шалгарһан звенонуудшье олон. Душаланай фермэдэ нүхэр Юшинэй даадаг звено оройдоол хоёр морин косилкатай, 7 хүн аад, үсөөхэн үдэртэ 800 гаран центнер үбһэ һүрилөө. Ондоогоор хэлэбэл, эндэ хүн бүханиинь 120 гаран центнер үбһэ сабшажа, һүрилжэ абаа бшуу. Энээниие нилээд һайн үрэ дүн гэжэ тооломоор. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр эхэнхидээ уһанда абташаһан сабшалангай ногоо гол түлэб гар хажуураар унагаагаад, тэрэнээ тэбэри тэбэреэр тооной зөөжэ, уһанһаа гаргажа абаха баатай болоо бшуу. Мүн Читканай фермэдэ нүхэд Белокопытов, Шелковников гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонууд хүн бүхэнэй баһал 100 центнер үбһэ һүрилжэ абаһан байна.

— Хүн бүхэнэй 250 центнер үбһэ сабшажа, хуряажа, соможо абаха даабаряа сохом дүүргээбди. Гансал хура бороо ехэ орожо бү һаатуулһай,— гээд түрүү звенонуудай нэгые даагша нүхэр Орлов хэлэнэ.

Һүүлэй хэдэн үдэр совхозой фермэнүүд элдэб гарималурамалнуудые сабшажа, силос даража захалаа. Жэшээнь, Уро нютагай фермэдэ 2 үдэр соо 150 тонно силос нүхэндэ хэгдэжэ даргадаба.

М. ЯКОВЛЕВ,
«Баргажанай үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

УРМАШУУЛГЫН НҮЛӨӨ ЕХЭ

Ниитын адууһа малда жэл хахад соо хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гэһэн яруунынхидай уряа манай совхозой хүдэлмэришэдэй дунда халуунаар угтагдаһан, үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Энэ мүрысөөндэ Исай Леонтьевич Каленовой хүтэлбэрилдэг звено түрүүлжэ ябана. Августын 1-нэй байдалаар 800 центнер үбһэ һүрилжэ, түсэбөө 128 процент дүүргээ. Звеногой үбһэшэдэй дунда пенсидэ гараһан 10 үбгэд һайнаар ажаллаа. Пенсионернүүд Мостовской, Юрьянов, Урусов гэгшэд үдэр бүри нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг байба.

Хоёрдохи һууридa Хираанай һаалиин фермын хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн нүхэр Мостовскойн даадаг звено гараа. Эдэнэр үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 95 процентдэ хүргэнхэй.

Удаань Хилгантын фермын Батоцырен Будажаповай хүтэлбэрилдэг звеногойхид дабшана. Звеногой гэшүүд 1015 центнер үбһэ бэлэдхэхэ байбал, мүнөө 950 центнер һүрилэнхэй.

Нуга сабшалангай ногоо сабшахынгаа хажуугаар совхозой хүдэлмэришэд үбһэндэ гэжэ таригдаһан хара таряа хуряана. Энэ хүдэлмэридэ үргэн абасатай «ЖБН-10» тухэлэй жаткые «СК-3» комбайнда тодхожо, комбайнер Николай Жильцов 5-дахи үдэрөө ажаллажа байна. Нигэжэ нэгэн доро сабшагдажа, баал болгогдоһон ногоон һайханаар, ногоохоноор хатаагдажа абтана.

Мүн хара таряа горох хоёрые холижо тариһан ногоогоор 1795 тонно силос даргаданхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой механизаторнууд горох амяарлан хуряажа захалаа. Үсэгэлдэр хадагдаһан горох комбайнаар суглуулан сохигдоно.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ ябаһан хүнүүдые урмашуулха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Социалис мүрысөөндэ илагшадта дамжуулгын Улаан туг барюулагдана.

И. КОРОСТЕЛЕВ,
Хяагтын совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.

НОГООХОНООР, ҺАЙХАНААР АБТАНА

Наратай сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалжа, Калининай нэрэмжэтэ колхозой 2 дохи отделениин үбһэшэд Сэлэнгэ мүрэнэй олон жэжэ аралнууд дээрэ унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр ажаллана. Тэдэнэр шугы бургааһан соохи ногоое һогооборишье үйлөөнгүйгөөр сабшажа абана. Эндэ аяар 67 гектар гараар сабшагдаа. Энээнэй ашаар хоёр зуугаад гектар сабшалан дээрэһээ 2206 центнер үбһэн һайханаар һүрилэгдэбэ.

Бүхы отделени дээрэнь абаад харабал, гектар бүриһөө дунда зэргээр 13 центнер хүрэтэр үбһэн хуряагдана. Энээгээр багсаахада, тус отделени 478 гектар сабшалан дээрэһээ бүхыдөө 6000 центнер үбһэ ногоо хуряажа абаха гэхэ гү, али үнтэрэгшэ жэлэйхиһээ 2350 центнер ехэ үбһэ бэлэдхэхэ байна.

Эндэ үбһэ ногоон урда жэлнүүдэйхиһээ яахадаа һайн бэ гэбэл, 200 гектар тухай сабшалан хабартаа һайрамаар уһалагдажа, мүн үбэлдөө Сэлэнгэ мүрэнһөө тошоон халяалдажа, сабшалан шиигээр дуталдаагүй бшуу.

Үбһэ хуряалгада энэ отделениин 50 гаран хүн ажаллана. Тэдэнэй дунда ехэнхидээ гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, хорёод гаран һургуулиин үхибүүд хабаадалсана. Тэдэнэр хүсэтэ техникээр хангагданхай. Бригададань тракторна косилка, гурбан морин косилка, гурбан морин тармуур, нэгэ тракторна тармуур, үбһэ һүрилхэ машина, волокуша гэхэ мэтэ бии.

Гадна 12 хүн саг үргэлжэ намаг, шугы соогуур, тракторай, морин косилкануудай ябажа шадахагүй газарнуудые гараар сабшана. Гар хажууршад Анна Соловарова, Варвара Козулина, Александра Котовщикова, Надежда Колмакова гэгшэд үдэртөө 70—80 соото хүрэтэр сабшажа, бригадынгаа дунда шалгарна.

Зураг дээрэ: Константин Батурин стогометателяар үбһэ һүрилнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени.

Н. С. ХРУЩЕВ ЗАВОЛЖИДО

ЕРШОВ (Саратовска область), августын 4. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев эндэ ерээ.

Н. С. Хрущев «Ершовский» гэжэ совхозой, «Рефлектор» гэжэ колхозой бэ «Декабрист» гэжэ совхозой ажал хэрэгүүдтэйнь мүнөөдэр танилсаба. «Ершовский» гэжэ совхоз үрэһэнэй ажахы эрхилдэг юм. Эндэ Заволжиин «Элита ургамал» гэжэ алдаршаһан «Саратовская-33» гэдэг мадэжэ шэниисэ ургуулагдана.

Никита Сергеевич нимэ шэниисэ тариһан совхозой 3-дахи отделениин поли дээрэ онижо хараа. Эндэхи гектар бүриин 22 центнер ургаса абахаар хүлеэнэ. «Рефлектор» колхоз агрохимиин эхин һургаалые бүхы гаряашадтаа шудалуулха хүдэлөө үүсхэжэ, сууда гараһан ажахы. Эндэхи 280 хүн, управлени дотор бүхыдөө 1500 гаран хүнүүд агрохимиин эхин һургаалые үнгэрөөшэ үбэлдөө шудалһан байна.

«Ершовский» совхоз, «Рефлектор» колхоз область доторхи эгээн үниндэй ажахынууд байхадань, харин «Декабрист» совхоз эмхидхэгдэһээр оройдоо 9 жэл болоо. Тиигэбэшье энэ ажахы эмхидхэгдэһэн бүхы гаргашаяа 3 жэлэй турша соо бүрин харюулаад, мүнөө областиингоо түрүү ажахынуудай нэгэн болонхой.

Нүхэр Н. С. Хрущев совхозой полинууд дээгүүр ябаһан, оньһожоруулагдамал тоогтойнь танилсаһан байна. Совхозой главна инженер В. В. Лубков тайлбари үгэхэ зуураа:

— Манай тоог дээрэхи бүхы хүдэлмэри оньһон аргаар бүтээгдэдэг,— гэжэ омогорхон хөөрэбэ.

Никита Сергеевич энэ тоогой эмхидхэлые магтаад, транспарант тушаань анхаралаа хандуулба. Тэрээн дээрэ: «Совхозой таряашад! Мүнөө жэлдэ центнер таряа ургуулан абалгын ворынь үные 2 түхэригтэ хүрэтэр хямдаруулая!» гэжэ бэшээтэй. Тэрээнтэй зэргэлһээн нүгөөдэ транспарант дээрэ: «Совхозой тоогууд дээрэһээ час бүри 500—600 центнер таряан гүрэндэ тушаагдахаар ябуулагдаха ёһотой!» гэжэ бэшэгдэнхэй.

Таряа хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Ершовско үйлэдбэриин управлениин, бүхы Заволжиин таряашад абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

Н. С. Хрущев энэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө.

„ХОЁР ШАНДАГА„ НАМНААД, ХООҺОН ҺАЛАГШАА ГҮ?

«Фермын хүдэлмэрилэгшэд! Булталаа үбһэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсагты!» гэһэн лозунг Доодо-Голой фермын гэрэй үүдэндэ аржына.

Абаһаар харахада, энэ лозунг ондоо тээ, илангаяа колхозой түб тосхоной үйлсэдэ гү, али ямар нэгэ бригадын полевой станда, абаашажа үлгөө һаань, дээрэ байгаа гэһэн бодол түрөөдхинэ. Нээрээшье адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэмнай айхабтар харюусалгатай, хүн бүхэнэй аргатайл һаа хабаадалсаха хүдэлмэри юм ааб даа.

Теэд эгээ мүнөө хүхэ ногооной үедэ сагаан эдеэ дэлбэрүүлжэ, һү шадаал һаа ехээр һааха, гүрэндэ элбэгээр худалдаха гээшэмнай баһал тэрэнһээ бага бэшэ харюусалгатай ажал болоно.

Гэхэтэй хамта Үдын совхозой зургаадахи отделениинхид үбһэ хуряалгада хүн зон дутана гээд, энэ хүдэлмэридэ һаалишадые хабаадуулха гэжэ шиидээ. Тэдэнэй хүсөөр 1.300 центнер үбһэ бэлэдхэхэ зорилго табигдаа. Тиигэжэ фермэдэ үнеэдые үдэртөө 3 дахин һаахаяа болижо, үдэшэ, үглөөнэйнь һаалгын хоорондо һаалишадые үдэрөөр үбһэндэ ябуулдаг болгоо юм.

Энээнэйнь хойшолон үнишье болонгүй элитээр харагдажа эхилээ. Үнеэдые үдэртөө 3 һаахаяа болиһонһоо хойшо фермэ июнь, мүн июлиин түрүүшын хахадайхида орходоо сүүдхэдээ 2—3 центнерээр бага һү һаалаг болоо. Жэшээнь, эндэ июлиин 1-дэ үдэртөө 997 литр һү һааһан аад, июлиин 10-да гэрэнь 870 литртэ ороо. Харин июлиин 23—25-най үдэрнүүдтэ сүүдхэдээ оройдоол 680—700 литр һү һаажа абла. Мүнөө бүришье доошоо орожо байһаар. Үнеэдтээ үдэрынь нэмэлтэ ороoһо талханай зүйл эдюулдэг аад, тэрэнээшье болюулжархёо.

Нигэжэ нэгэ хүдэлмэрөө урагшань ябуулхамнай гээд, нүгөөдэ баһа нэгэ тон шухала зорилгоёо мартажа, тэрэнээ гэдэргэ татажа байхань хэр зүб гээшэб? Үнэндөө үнеэдые үдэртөө 3 һаахаяа болёод, һаалишадые үбһэндэ гаргажа, ехээр баринишатаһан юумэншье балай үгыл ха. Зай, хараад үзэел даа. Фермэдэнь оройдоол 7 һаалишад хүдэлдэг. Тэдэнэй хоёрынь хүндэтэй шалтагаанаар үбһэндэ ябаха аргагүй. Үлэгшэ табаниинь баһал энэ тэрэ шалтагаанаар зарим үдэр үбһэндөө гарантүй үнжэшэнэ. Гална тэдэнэрэй үглөөгүүр үнеэдээ һаагаад гаргажа, сабшалан дээрээ хүрэжэ ошоторнь 10 час болошоно. Харин үдэшэ 5 часта һөөргөө бусана. Энэ мэтээр 2—3 модоной газарта ябажа, үбһэ гараар сабшахадаа юун мүртэй газар хорооxоб даа. Хүн бүхэн үдэртөө ехэдээ һаа 10—20 соото сабшаа нэрэтэй болоно.

— Үбһэндэ ябалсаабди гэжэ энэ халуунда хоёрой хоорондо һалиржа эсэшоод, үдэшэлэн хүнэй 17—18 үнеэдээшье хүсэд һайнаар һааха аргамнай үгы болошоно, — гэжэ һаалишан Рашида Гайнутдинова хэлэнэ.

Юрэдөө, «хоёр шандаганай хойноһоо намнаад, нэгыеньшье баринагүй һалаха» гэһэнһээ өөрэгүй юумэн болоно бэшэ гү? Һаалишадые үдэрөөр үбһэндэ ябуулхамнай гээд, үнеэдые 3 һаахаяа болижо, сүүдхын 2—3 центнер һүсэ дэмы алдажа байна бшуу. Харин тиихэдэ үбһэндэ ябаһан 3—4 һаалишадынь үдэрэй оройдоол 40—50 соото сабшана. Эндэ үбһэ хуряалгада һаалишадшьегүйгөөр хүн зониие олоор хабаадуулха арга бии. Отделениин түб тосхондо хүүгэдэй саад, ясли нээгээ һаань, хэды олон гэрэй эзэн эхэнэрнүүд үбһэндэ гараха байһааб.

Үбһэ ногооной эгээл шэмэтэй һайн сагта үнеэдэй харууһа, үбэлшээрие зүбөөр эмхидхэжэ, үдэрэй 3 дахин һаагаад, ехэ һүнэй түлөө бодотоор тэмсэхэ ёһотой ха юм. Тиигээгүй һаа, фермынхид жэлэй хоёрдохи хахадта 1.622 центнер һү һааха, 1.353 центнер һү гүрэндэ худалдаха даабаряа дүүргэхэнь бэрхэтэй.

Тэрэшэлэн фермынхид туралнуудтаа үлхэн һайн һү хэтэрхы ехээр уулгана.

Т. ДАНЧИНОВ.

Хориин үйлэдбэриин управлени.

ТАЛЫН ОНГОСОНУУДАЙ ТАМАРХАДА...

Полевой стануудтнай БЭЛЭН ГҮ?

Зунай халуун наранай гамгүй шараһан элшэ доро тала дайда эбһээлэн һуняажа, сэнхир хүхэ уняар манаар хүльбэрнэ. Майла дайдын энгэрые шэмэглэһэн таряалан далайшье сэл хүхэ үнгэеэ хаяжа, хухин шара хибэс-залаагаа хэдэржэ эхилбэ. «Эдеэшээб, эдеэшээб, хуряахаяа ерыт» — гэһэншүүгээр шэниисын хүндэ залаанууд даллан байна — хараагты. Республикымнай олохон ажахынууд тарилгадаа орожо эхилбэ. Горохойшье хуряалга түлэг дундаа.

Полевой стан — таряашадай хоёрдохи гэр. Таряа хуряалгын халуун хаһада энэ шухала байра — полевой стан гээшэмнай хүн зоной ажаһуудалай гол гуламта болоно бшуу. Эндэ механизаторнууд эдеэлнэ, амарна. Полевой стануудтнай тарилгада бэлэн гү гэһэн асуудалтайгаар хэдэн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ манай корреспондент хандаба.

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Родина» колхозой түрүүлэгшэ Дмитрий Евдокимович Агафонов түрүүлэн харюусана.

Асуудал: Таряанай ургаса хэр һайн бэ? Мүнөө жэлэй ургасые хайшан гэжэ, хэды хоног соо хуряаха түсэбтэйбта?

Харюу. Энэ жэлэй хабарай хэдышье оройтожо ерээ һаань, эбтэйхэнээр тарилгаяа эхилээ һэмди. Майн 15-да эртын тарилгые бүримүһэн дүүргээд байгаабди. Богонёор хэлэхэдэ, нёдондо жэлэйхиһээ һайн. Үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүхэнһөө 12—13 центнер шэниисэ хуряажа абаа һэмди. Һаянай хэдышье халуун болоо һаань, таряан хүсэд эдеэшээ шахуу. Айлтагүй гэмээр. Мүнөө жэлдэ гектар бүхэнһөө адагынь 14—15 центнер шэниисэ хуряагдахаар тухайлагдана. Арбан долоон комбайн, 40 трактор бэлэн. Горохоо хуряажа эхилээбди. Бүри һаяар шэниисэеэ амяарлан унагаажа эхилхэмнай. Механизаторнууднай хоёр халаанда ажаллаха. 14—15 хоногой туршада ургасаяа хуряажа абаха түсэбтэйбди.

Асуудал. Полевой стануудтнай тарилгада бэлэн гээшэ гү?

Харюу. Колхоздомнай 3 отделени бии. Отделени бүхэндэ нэгэ-нэгэ полевой стан. Тэдээн тухай хэлэхэ болоо һаа, нимэрхүү. Би өөрөө олохон хүнүүдэй хэлэхые дуулааб. «Мүнөө сагта, мотоцикл, машинын элбэг үедэ, полевой станда хэн байха юм, үдэрынь хүдэлөөд, үдэшэниинь мотоцикл, машинаар гэртээ ерэжэ хононо ааб даа»,—гэһэн хөөрэлдөөн олонто дуулагдаа. Үгы даа. Манай ушар байдалда тимэ бэшэ. Хабарай тарилгын, таряа хуряалгын халуун хаһада механизаторнууднай полевой стан дээрээ байраар байгаагүйдөө аргагүй. 3 полевой станнай тарилгада бэлэн гэхэдэ болоно. Жэшээлхэдэ, Хүтэл гэжэ газартахи полевой стан дээрэ столово бүхэли жэл ажаллана. Юундэб гэхэдэ, тэндэ хододоо олон хүн ажалладаг. Столовонь һайн, улаан булан, байрын гэрнүүд угаагдажа, сагаадагданхай.

Асуудал. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд, эмшэлэгшэд таряа хуряалгын үедэ юу хэхэнь бэ?

Харюу. Тамир тосхон дээрэхи хүдөөгэй библиотекые даагша Лидия Павловна Гарбузова хабарай тарилгын үедэ яһала һайн хүдэлөө һэн. Полевой стан бүхэндэ ном, газетэ, журнал элбэгээр асардаг бэлэй. Мүнөөшье Лидия Павловна энэ ажалдаа бэлдэжэ байна.

Полевой стан бүхэндэ — радиоприёмник. Энээн тушаа яһалал хэлсэгдэнэ. Мүнөө бидэ полевой стан бүхэндэ радиоприёмник табинхайбди.

Эмшэлэгшэднай полевой стан дээгүүр ябаха юм. Фельдшернүүд Погодина, Максимова долоон хоног соо хоёр дахин полевой станда ерэхэ. Хуряалгын урда тээ хүнүүдые шалган үзэлгэ эхилээ. Бидэ мүнөө медицинскэ 20 аптечкэ худалдажа абаабди.

Асуудал. Полевой стануд дээрэ столово ажаллахаар бэлэн гү?

Харюу: Бэлэн даа. Жэшээлхэдэ, Хүтэлэй полевой станда хуряалгын түлэг үедэ 70 гаран хүдэлмэришэд сугларха. Эдеэ шанагша Тамара Шилникова туһалагша хүнүүдтэеэ механизаторнуудта хоол бэлдэхэ. Мүнөө столово хүдэлжэ байна. 2-дохи, 3-дахи отделениин полевой стануудта столовонууд хүдэлхэнь. Нүхэд Бондарев, Капустина, Тимофеева гэгшэд хоол бэлдэхээр томилогдонхой. Ургасая түргэн хуряаха гэжэ оролдолгымнай аша юу харуулхаб? Мүнөө дээрээ полевой станууднай, машинанууд, хүнүүднай бэлэн болоод, захиралта хүлеэнхэй.

Колхозникуудnай урматай. СССР-эй Верховно Соведэй сессиин һаяхан гаргаһан хуули, пенси, амаралта... Шангаар ажаллангүй байхын аргагүй. Эхэ оронлоо элбэг дэлбэгээр таряа тушаахаяал оролдохобди.

Захагүй үргэн таряан далайгаар долгилһон сэлгеэ сагаан Түгнэ. «Эрдэм» совхоз. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ совхоз 60 мянган центнер ороoһо гүрэндэ тушааһан суутай. Совхозой директор, экономическа эрдэмэй кандидат Цырендаши Доржиевич Доржиев хуряалгада бэлэдхэл тухай иигэжэ хөөрэнэ.

Мүнөө жэлэй ургаса яһала һайн. Хуряалгаяа августын арба гаранаар эхилхэмнай. 40 комбайн, 49 трактор түгэс бэлэн. Механизаторнууд хоёр халаанда ажаллаха. 6300 гектар шэниисэ, 200 гаран гектар хара таряан, мянга гаран гектар обёос, горох манай полиие бүрхөөнэ.

Хүн зоной һайнаар ажаллахын түлөө хамагай түрүүндэ тэдэнэй ажаһуудал тухай анхаралаа хандуулха зүб. Манай совхоздо полевой стан үсөөн юм. Гансал Боомой отделенидэ нэгэ стан байха. Тэрэнээ һаянай бэлэн болгоо: сагаадаа, угаатаа, шэрээ-оронуудые табяа.

Бэшэ дүрбэн отделенимнай хоёр хоёр вагончигуудтай. Юундэб гэхэдэ, таряалан газарнай яһала ехэ, таруушаг юм. Тиимэһээ нэгэ газарта механизаторнууд үни байдаггүй. Хуряажа эхилһэн полиингоо хажууда хоёр вагончигоо тракторaар шэрэжэ абаашадаг. Нэгэ вагончик соонь унталгын газар, нүгөөдэдэнь — столово.

Мүнөө эдеэ шанагшад отделени бүхэнэй вагончигуудта ажаллахаар томилогдонхой. Эдеэ шанагшад ороoһо шэрэдэг машинаар хэлэрэ эдеэ хоол зөөжэ, механизаторнууд ажаллажа байһан газартаа эдеэлдэг байха юм.

Түгнэ тосхоной Соёлой байшангай (даагшань нүхэр Перелыгина) дэргэдэхи агитбригада таряа хуряагшад дээгүүр ябажа, лекци, элидхэлнүүдые уншаха, концерт харуулха юм.

10 ҮДЭРТЭ — 10707 ГЕКТАР

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Охин-Булагай совхозой механизаторнуудай таряа хуряаха хүдэлмэриин түсэб

Бэшүүрэй эллин тала ямаршьеб топографическа каргадал адляар hанагдана. Талын дундуур ишиэшье тиишээшье годирhон харгынууд. Мүнөө дээрээл эндэ хүн харагданагүй. Автомашинанууд ганса нэгэн үзэгдэжэ, тооhо татуулна, ябаhан хүнэй төөришэhэн юумэ шэнги нэгэ тосхонhоо нүгөөдэ тосхондо ошоходоо замаа сэхэлүүлэн харайлгана. Теэд эндэхи хүн бэшэ хадаа дэмышье тиигэнэ. Мэдэхэгүй замаар ябахадаа тосхонhоо хажуу тээшээ hүрэшэжэншье магад: полевой стан уруу абаашаха, тэндэhээ дахин полиин харгыда гараха болохо.

Талын харгынууд... мүнөө дээрээ ябадалшье үсөөн. Теэд Охин-Булагай совхозой мастерскойhоо талын «онгосонуудай» субажа гаратар үсөөн үдэр үлөө ха юм даа. Ябадалшье мэнэ болоо. Механизаторнууд зэhэнхэй. Техникэ зэбсэгүүд бэлэн.

Таряан далай хурса наранда шарагдана. Hулашагхан hалхин залаануудыень хүдэлгэн долгилуулна. Энэ газарта охинбулагайхид дэмы хүлhэеэ адхаагүй, совхозой механизаторнууд хонон үнжэн дэмы ажаллаагүй ха юм. Баян ургаса тэдэнние хүндэлнэ.

Баян даа, баян... Иимэ ургаса хүнэй зоригоор түйлагдаа. Хатуу хүйтэн хабар, саhа шуурган, аадар мүндэр — тэдэнэй ажалда hаад хүргөөгүй.

Ороохо таряа ургуулгын хойноhоо шанга тэмэсэл дэлгэрээ: хабарай тарилга, ургасын хойноhоо харууhалга. Теэд мүнөө үшөө ехэ хүдэлмэри эхилхэнь. Таряа хуряалга!

Совхозой конторо үдэшэ орой болотор галтай. Хөөрэлдөөн таhаршагүй. Нэгэ кабинедhээ нүгөө кабинедтэ орохо, тэндэhээ гарахашье хүнүүд олон. Ямар нэгэн асуудалаар арсалдаанууд гарана хэбэргэй. Таряа хуряалгын урда тээ совхозойхид хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэнэ ха юм. Конторонь ёhотойл штаб болгогдоод байна. Теэд энэ «штабынь» хуряалгын эхилхэдэ эндээ байхагүй, харин поли дээрэ нүүгдэхэ юм. Ажалай халуун хаhада ганса телефонистка конторододо hуухаhаа бэшэ, хэн байхаб! Конторомнай «хэлхеэ холбооной узел» болохо юм ааб даа» гэжэ совхозой главна инженер Г. И. Пономарев хүхюутэйгээр хөөрэнэ.

Зүгөөр мүнөө совхозой хүтэлбэрилэгшэд конторододоо үдэшэлдөө сугларна гээшэ. Үдэртөө тэдэнтэй уулзахань бэрхэтэй. Тушаан болоходоо мүнөөдэр совхозой главна инженер нүхэр Г. И. Пономаревтой уулзаад, поли дээгүүр ябахаяа тухеэржэ байнабди. Таряа хуряалга хаана хэгдэхэб, тэндэ ошохомнай.

Поли дээрэ гараад, хөөрэлдэжэ байнабди. Тэрэниие совхозой главна инженер нүхэр Пономарев хүтэлнэ. Уданшьегүй совхозой директор нүхэр Д. Е. Плюснин, парткомой секретарь Ф. Е. Ефимов, совхозой главна агроном А. Я. Фомин гэгшэд ерэжэ, хөөрэлдөөндэмнай хабаадалсаа.

Hураагүй балай, hураhан далай

Корреспондент: Георгий Иванович, минии түрүүшын асуудалые зүбөөр ойлгохыетнай хүсэнэб. Нёдондо танай совхоз таряа хуряалгые түргэн зуураар эмхидхэхэ гэhэн, энээн тушаа алдуу дутуунуудые гаргаhан, энээн тушаа элдэб арсалдаанууд ушарhан байгаа. Хөөрэжэ үгыт.

Г. И. Пономарев. Үнэхөөр тиимэ юумэ ушарhан байгаа. Тиигээшье hаань, ойлгуулха хэрэгтэй болоогдоно. Нёдондо хэрэглэhэн аргаяа урагшагүй дээрэ тоолоногүйбди. Шэнэ юумые анха түрүүн хэрэглэхэдэ тиимэ хүнгэн байдаггүй ха юм. «Темижбекский» совхозойхидой хэрэглэhэн аргые газетэнүүдэй хуудаhануудта заа зуу хараханhаа бэшэ, түнэзэгээр танилсажа шадаагүй hэмди. Энэ ушарhаа алдуу эндүү гараhаншье байжа болоо.

Зүгөөр Ставрополиин хизаарай Красногвардейскэ үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механизатор Иван Егорович Колесников, эндэхи «Медвежинский» совхозой комбайнер Виктор Петрович Сазонов гэгшэдэй үүсхэлые мартадаггүйбди. Таряа хуряалгые хурданаар үнгэргэдэг аргатайнь манай механизаторнууд танилсажа, hураhан байгаа. Теэд хүдэлмэри дээрэмнай ямар дутагдалнууд ушараабгэхэдэ: манай механизаторнууд ставрополиинхидай аргые нютагтаа тэрэл зандань хэрэглэхые оролдоhон байна. Тэндэ хэрэглэгдэлэг технологи манай совхоздо, мүн олонхи нютагуудта таарахагүй бшуу. Буряадай тала дайда Ставрополиинхиhоо ехэ илгаатай ха юм даа. Тэндэ тала дайдань ууджам, тэгшэ, полинуудынь ехэ. Тиимэ полинуудта агрегадууд бүтээсэтэйгээр ашаглагдаха аргатай. Үшөө ямар илгаатайб гэбэл, хүдэлмэримнай сагай уларилhаа дулдыдана. Ставропольдо намартаа наратай дулаан байхада, манай эндэ бороо хура ехэтэй байдаг.

Нёдондо бэшэ, харин урзанда манай совхозой механизаторнууд таряа хуряалгые түргэн зуураар эмхидхэхэ арга хэрэглээ hэн. Үшөө тиихэдэ Ставрополиин хизаарай «Темижбекский» совхозой механизаторнуудай үнэтэ үүсхэл центральна газетэнүүд дээрэ бэшэгдэhэн байгаа. Тэдэнэр орон доторoo эгээл түрүүлэн суурхаа ха юм.

Энэ түрүү аргые манай совхозой механизаторнуудшье хэрэглэжэ эхилhэн байна. Анхан хэрэглэжэ байхадамнай дутуу дундануудолон ушардаг hэн. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй арга дүршэлтэй үшөө hайн танилсаагүй байгаабди. Энээн дээрэhээ боложо, нёдондо таряа хуряалга дээрэ зарим дутагдалнууд үзэгдэhэн байгаа.

Юуб гэхэдэ, түрүүшын жэлдэ манай совхоздо 2 оньhожоруулагдаhан бүлэг эмхидхэгдэhэн юм. Тэдэнэй нэгэ бүлэг соо 20 шахуу комбайн болон лафетнэ жатканууд хүдэлдэг байгаа. Иимэ олон техникэтэй бүлэгэй ажалые эрхилхэ гээшэ тиимэ амархан байгаагүй юм. Олон агрегадуудай нэгэ газарта ажаллажа байхада хороосо ехэтэйшье hаань, муу талань юун байгааб гэхэдэ, нэгэ газарта хуряалга хээд, нүгөө газарта зөөжэ ошоходо саг ехээр гаргашалагдадаг hэн.

Таряа хуряалгые түргэн зуураар эмхидхэхэ гээшые зарим хүнүүд ондоогоор hанадаг. Трактор, комбайнуудые түргэнөөр ябуулжа ашаглаха шэнгеэр бододог. Харин энэмнай тиимэ бэшэ. Ставрополиин механизаторнууд таряа хуряалгые түргэн зуураар эмхидхэхэдээ, бүхы комбайн болон лафетнэ жаткануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхые оролдоно. Тиигэхэдээ жаткануудые үдэр соо 9—10 час хүдэлгэхэ гэдэггүй, харин энээнhээ бүри олон час соо хүдэлгэдэг байна.

Эдэ бүгэдые хаража, нёдондо хүдэлмэри дээрээ зарим дутагдалнуудые усадхаhан байгаабди. Тэрэ жэлдэ хуряалга дээрэ 7 отряд эмхидхэгдээ hэн. Нэгэ отрядта 2—4 самоходно комбайн, 2—4 прицепной комбайн, 2 жатка даалгагдаhан байгаа. Нэгэ машинада дунда зэргээр 185—295 гектар таряа хадаха нормо үгтэдэг. Юундэ иимэ ондо ондоо нормонууд үгтөөб гэбэл: жэшээлхэдэ, Доодо-Маргантада болон бусад хадалиг газартай полинуудта агрегадууд удаан ябажа ажаллаха байна. Тиимэhээ бага нормо үгтэhэн.

Тиихэдэ нёдондо таряа хадалга дээрэ онсо анхарал хандуулагдаа hэн. Энэ хүдэлмэридэ бүхы жаткануудые, самоходно болон прицепной комбайнуудые хэрэглэhэн байгаабди. Агрегадууд муугааршье ажаллаагүй. Зарим хүнүүд машинануудаа бүтээсэтэйгээр ашаглаа. Жэшээлхэдэ, залуу комбайнер Анатолий Симонов августын 17-ной үдэр 45 гектарта таряа хадажа, суурхаhан байгаа. Тиигээд түрүүшын үдэрнүүдтэ хамаг хүсэеэ ганса таряа хадалгада элсүүлээд, ехэнхи таряагаа баал болгожо унагаажархёод, тэрэнээ бороодо сохюулжархиhан байгаабди.

Эгээл тиигэжэ урагшагүй ябадал гаргагдаhан байха. Мүнөө жэлдэ эдэ дутагдалнууд дээрэhээ тобшолол хэжэ, ажалаа бүтээсэ ехэтэйгээр эмхидхэхые оролдохобди. Манай совхоздо дүй дүршэлтэй механизаторнууд олон. Аха дүүнэр Асеевтэн тухай республикын газетэнүүдтэ бэшэгдээ hэн. Эдэ механизаторнууд бүгэдэндэ жэшээ харуулаа, харуулхашье байха.

ТАРЯА ХУРЯАЛГЫЕ ҮНГЭРГЭХЭ ТУШАА ОХИН-БУЛАГАЙ СОВХОЗОЙ МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ АБАhАН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ГУРИМ

Таряа хуряалгые хаhа саг сооонь, hайн шанартайгаар үнгэргэхын тула совхозой дирекци, партком болон хүдэлмэришэдэй комитет ажалшадые урмашуулгын иимэ гурим хараалба:

СИЛОС ДАРАЛГА ДЭЭРЭ: хүдэлмэриин 5 үдэр соо 55 гектарай кукуруза гү, али силосто сабшагдаха ондоо ургамалнуудые хуряагаад, 550 тонно силос дараhан агрегадта дамжуулгын вымпел, үнэтэ шан барюулагдаха.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ: Иимэ амжалта түйлаhанайнь түлөө дамжуулгын вымпел, үнэтэ шан барюулагдаха гэбэл:

а) Хүдэлмэриин 3 үдэрэй туршада 225 гектар гү, али үдэр бүри 75 гектарай таряа хадаhан лафетнэ жаткын машинистнүүдтэ;

Мүн эдэ үдэр соо ЖБН-6, ЖБН-10 түхэлэй навесна жаткануудаар 300 гектар гэхэ гү, али үдэр бүри 100 гектар хадаhан комбайнернүүдтэ; «С-6» түхэлэй комбайнаар 3 үдэр соо 120 гектар гэхэ гү, али үдэр бүри 40 гектар таряа хадаhан комбайнернүүдтэ;

б) Хүдэлмэриин 5 үдэрэй туршада 100 гектарта гэхэ гү, али үдэр бүри 20 гектар баалнуудые суглуулжа сохиhон комбайнернүүдтэ;

в) Ороохо таряа сэхэ хадалга дээрэ «СК-3» комбайнаар үдэр бүри 18 гектар гэхэ гү, али 5 үдэрэй туршада 90 гектар таряа хуряаhан комбайнернүүдтэ;

г) «С-6» түхэлэй комбайнаар үдэр бүри 16 гектар гэхэ гү, али 5 үдэрэй туршада 80 гектар таряа хуряаhан комбайнернүүдтэ;

2. Ороохо таряа амяарлан хадалгада, мүн сэхэ хуряалгада олон агрегадуудай нэгэ доро ажаллаад, хүдэлмэриин дүнгөөр колхоз соогоо нэгэдэхи hуурида гараа hаань, совхозой парткомой, дирекциин дамжуулгын Улаан туг барюулха.

3. Комбайнуудhаа, мүн «Заготзернодо» таряа шэрэдэг автомашинын жолоошодто 5 үдэрэй туршада ЗИС-5 түхэлэй автомашинаар 1600 тонно-километр, ГАЗ-51 түхэлэй автомашинаар 1360 тонно-километр шэрэhэн байгаа hаань, дамжуулгын вымпел, үнэтэ шан барюулагдаха.

Механизаторнууд хоёр халаан боложо хүдэлхэ. Агрегат бүхэн сүүдхэдөө таряа хадалга дээрэ 20 час, комбайнаар сэхэ хуряалгада 16 час хүдэлхэ

бүхэли hүниндөө тоонон ажаллаха. Таряа хадалга дээрэ нэгэ агрегат сүүдхэдээ 20 час, баалнуудые суглуулан сохилгодо, таряа сэхэ хадалгада ябаhан агрегадууд сүүдхэдээ 16 час ажаллаха юм.

Гадна хүдэлмэриин түсэб зохёоходоо хуряалгын бүхы техникэ зэбсэгүүдэй ямараар ашаглагдаха байhыень харалсаhан байнабди. Би hанагшаб, минии студент байха үедэ газетэдэ иимэ мэдээсэл толилогдоо hэн. Манай республикын нэгэ колхоздо лафетнэ жаткын машинист үдэртөө 100 гаран гектар таряа хадаа гэжэ хэлэгдэhэн байгаа. Хайшан гээд иимэ ехэ амжалта түйлаа гээшэб гэжэ гайхалсаа бэлэйбди.

Тиигээд хэдыхэн сагай үнгэрhэн хойно ганса колхоз дээрээ түйлагдаhан амжалтамнай бүхы ажахынууд дээгүүр таража, механизатор бүхэн агрегадуудые бүтээсэтэйгээр ашагладаг болоhон байгаа. Таряа хуряалгые түргэн зуураар эмхидхэхэ гээшэ ямар аша үрэтэй байгааб? Энээниень мүнөө жэлдэшье харуулхамнай. Жэшээлхэдэ, **манай совхоздо ажаллаха Михаил Георгиевич Асеевэй даадаг бүлэг 4 комбайн, 2 жаткатай юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада хамта 1225 гектарай таряа хуряаха даалгабаритай.**

Ороохо таряа хадалга болон баалнуудые суглуулгада, ороохо таряа сэхэ хадалгада нүхэр М. Г. Асеевэй бригада хүдэлмэриин 8 үдэр гаргашалха байна. Мүн ондоо бригаданууддшье эдэ шэнээн болзор соо таряа хуряалгые эмхидхэхэ зорилготой. **Манай совхоз бүхы дээрээ 10 мянга 707 гектарай ороохото ургамалнуудые 10 үдэрэй туршада хуряажа абаха юм.**

Г. И. Пономарев: Минии hанахада, Михаил Иванович нэгэл hайн юумэ хэлэнгүй үнгэрбэ гээшэ ха. Полинууд дээрэ хайшан гээд загуун татаха тухай хэлээгүй. Манай совхозой механизаторнууд түрүүшын халаанай агрегадуудай гарахын урда тээ ехэ полинуудта утаашаа 1200—1500 метр, 120—150 метр үргэн загуун татадаг юм. Иитэжэ загуун татахада баалнуудынь хоёр тала уруугаа зохидоор унадаг, хожом суглуулан сохижо абахада hайн байдаг.

Бодомжотойгоор табигдаhан түсэб

Хөөрэлдөөндэ совхозой плановик-экономист М. И. Петров хабаадалсана. Тэрэ өөрынгөө ябаhан «Газик» машинынгаа урда саарhа табяад, энэ жэлдэ хуряалгын хүдэлмэриин ямараар эмхидхэгдэхэ тухай хөөрэнэ.

М. И. Петров: манай совхозой хүдэлмэриин түсэб тиимэ ехэ саарhан дээрэ зохёогдоогүй юм. Эндэ бэшэгдэhэн зүйлнүүдынь хаанаhаашьеб, ямаршье удха ушаргүйгөөр бэшэгдээгүй байха. Энэ түсэб табихадаа нилээд олон үдэр соо тоосоо хэжэ, гаргаhан байнабди. Таряа хуряаха хүдэлмэриин түсэб зохёолгодо республикын хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын ахалагша инженер В. П. Нестеров, совхозой инженер Г. И. Пономарев хабаадалсаа. Харин совхозоймнай главна агроном нүхэр Фомин Казахстан ошожо, түрүүшын үедэ хабаадалсаагүй байhанаа, энэ түсэбэй зүбшэлгэдэ байлсаhан, зарим тэды дутагдалнуудые элирүүлжэ, заhаhан байгаа.

Манай совхоздо 21 самоходно комбайн, 16 прицепной комбайн, 20 жатка тоологдодог. Хуряалгын эхилтэр үшөө 6 самоходно комбайн абтахаар хараалагдана. Эдэ бүхы техникые тооложо үзэхэдэ, **энэ жэлдэ комбайн бүридэ дунда зэргээр 266 гектар хуряагдаха таряан хүртэнэ.**

Хэрбээ манай совхоз ажал дээрээ ямар нэгэн шэнэ арга хэрэглэнгүйгөөр, урданайнгаа янзаар хүдэлмэреэ түсэблэбэл, таряа хуряалгые олохон үдэр, hара шахуу болзорто үнгэргэхэ байhаниинь элитэ. Энэ жэлдэ хүдэлмэриин түсэб табихадаа машина зэбсэгүүдые гансагансаарнь ажаллахые хараада абангүйгөөр, харин бүлэг бүлэгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые хараада абаhан байнабди. Иимэ гурим үшөө нёдондо бии болгогдожо, механизаторнууд танилсаhан байгаа. Хүдэлмэриин түсэбэй ёhоор хуряалгын хүдэлмэри үглөөнэй 6 часhаа эхилхэ. Удаань час хахадай туршада механизаторнууд машинануудтаа харууhа хэнэ, тоhо түлишөөр хангана. Тиигээд таряа хуряалгада гарадаг. Үдын сайлалганда 30 минутаhаа дээшэ саг гаргашалагдахагүй юм. Хоёрдохи халаанай ажал үдэшын 6 часhаа эхилнэ. Тиигээд

Түргэн зуура таряа хадаха, сохихо шэнэ арга хэрэглэгдэхэнь. Энээнэй ашаар хуряалгын болзор 2—3 дахин хороогдохо.

Агрегат бүхэн хойно хойноhоо hубарижа ябахагүй, харин зэргэлээд ондо ондоо загуунда ажаллаха болоно. Иигэжэ ажаллаха байhан тушаа нүхэр В. М. Хуторной, И. Н. Бурмистров гэгшэд hаяхан республикын газетэнүүдтэ бэшэhэншье байна. Загуунуудые иигэжэ татаад ажаллахада агрегат бүхэнэй хүдэлмэриис шалгахада зохид байдаг. Нёдондо табличканууд хэрэглэгдээ hэн. Жэшээлхэдэ, загуунай хажууда: «Эндэ Иван Маркович Асеевэй агрегат хүдэлнэ. Полинь 18 гектар. Агрегадай нэгэ тойрохоДо 1,46 гектар газар хадагдадаг. 31 минутын туршада нэгэ тойролго хэгдэнэ». Полинууд дээрэ иимэ табличканууд мүнөөшье жэлдэ хэрэглэгдэхэ.

Үшөө юун хэлэгдэхэб гэбэл, энэ жэлдэ манай совхоздо зарим тэды хубилалта болоо. Зарим комбайнуудые, мүн «ЖБА-3,5» түхэлэй жаткануудые горох сабшалгада хэрэглэжэ байнабди. Жаткануудтухай хэлэхэ болоо hаа, нёдондо 30 жатка хүдэлhэн байбал, мүнөө жэлдэ 20 жатка табигдаха. Тэрэнэймнай 4-ниинь — «ЖБН-10», «ЖБН-6» гэжэ үргэн мүр гаргадаг жатканууд. Техникэ зэбсэгүүдэй үшөө хэрэгтэй болоо hаань, горох сабшалгада табиhан машинануудаа хуряалгада ябуулхабди.

Совхозоймнай комбайнуудай паркда энэ жэлдэ олон машинанууд абтаа. Таряа хуряалгын урда тээ 6 самоходно комбайн асарагдаха. Тиигэжэ ажалнай бүри бүтээсэтэйгээр эмхидхэгдэхэ аргатай бологдохо байна.

Мүрысөөнэй хүсэн ехэ

Бидэнэр бусажа ябахадаа совхозой парткомой секретарь нүхэр Ф. Е. Ефимовтэй уулзабабди. Тэрэ баhал таряалан дээрэ гарахаяа яаража ябаа. Хэды тиигээшье hаань, нүхэр Ефимовые хөөрэлдөөндэ хабаадуулбабди.

Ф. Е. Ефимов: Таряа хуряалга мүнөө жэлдэ ямараар үнгэргэгдэхэ болоноб? Манай совхоздо 200 гаран комбайнернууд, трактористнууд, машинистнууд, автомашинын жолоошод ажаллаха юм. Тэдэнэр энэ жэлдэ Ставрополиин механизаторнуудай дүй дүршэлые хэрэглэжэ, 10.707 гектар дээрэ ороохо таряа хуряаха, тэрэнээ хүдэлмэриин арбан үдэр соо дүүргэхэ зорилго табинхай.

Таряа хуряалгые богони болзорто үнгэргэхэеэ байхадаа хүн бүхэн урматайшье байна. Хэрбээ hайнаар ажаллаа hаа, тэрэ хүн магтаал хайрада хүртэхэ. Энэ жэлдэ хуряалгын үедэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ юм. Социалис мүрысөөнэй дүн гаргахадаа хүн бүхэнэй хэжэ байhан хүдэлмэриие үдэр үдэртэнь тэмдэглэжэ байха болонобди. Ажалай дүнгүүд поли дээрэ загуунуудай хажууда тусхай табличка дээрэ тэмдэглэгдэхэ юм.

Иимэ табличканууд нёдондо хэрэглэгдэhэн байгаа. Тиигээшье hаань, мүнөө жэлдэ социалис мүрысөөнэй ябасые үшөө ондоо аргаар харуулалсаха хүсэлтэйбди. Тусхай бюллетеньнүүдые гаргажа байгаа hаа, hайн бэзэ гэжэ бодогдоно. Үдэр бүридэ ажалай бюллетеньнүүдые гаргажа байгаа hаамнай, хуряалгада хабаадаhан хүнүүд ямар ажал хэhэнээ мэдэхэ, хэнэй ажалдаа шалгарhаниие хаража байха ха юм.

Совхозоймнай коммунистнууд, комсомолшууд жэшээтэ hайнаар ажаллажа, социалис мүрысөө ударидаха болоно. Бригада бүхэндэ партийно-комсомолой бүлэгүүд эмхидхэгдэхэ юм. Энээнтэй хамта совхозоймнай партком, дирекци социалис мүрысөөнэй гурим зохёогоо. Тэрэнэй ёhоор ажалдаа шалгарhан хүнүүд мүнгэн шанда хүртэхэ, урмашуулагдаха болоно.

Үшөө юуб гэхэдэ, Мухар-Шэбэрэй хүдөөгэй парткомой бюро совхозоймнай ажалшадай үүсхэлые дэмжээ, hайшаагаа бэлэй.

Бүгэдэндэ жэшээ болог

Энэ хөөрэлдөөндэ хабаадалсаhан хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын ахалагша инженер нүхэр **В. П. Нестеров** иигэжэ хөөрэнэ:

—Таряа хуряалга тушаа охин-булагайхидай хөөрэлдөөе шагнаад байхадаа хэдэн үгэ нэмэхэеэ hананаб. Тэдэнэй жэшээтэ ажалые Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынууд дэмжэхэ бэзэ гэжэ hанагдана. Зарим ажахынууд дэмжэжэшье байна. Мүнөө үедэ «Эрдэм», «Дзержинский» совхозуудта, «Забайкалец» болон «Заганский» колхозуудта таряа хуряаха хүдэлмэриин түсэб табигдажа, хүдэлмэринь түргэн зуураар үнгэргэгдэхөөр хараалагдаа. Таряа хуряалгые түргэнөөр эмхидхэхэ энэ түрүү арга Мухар-Шэбэрэй управлениидэ үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, хамта 40 мянга шахуу гектарай таряан абтаха юм.

hаяхан Бэшүүрэй совхозойхид энэ аргаар таряа хуряаха гэжэ шиидэбэ. Иимэ баримтанууд hайшаалтайшье. Юуб гэхэдэ, Бэшүүрэй совхоз республика дотороо томохон ажахы аад, таряа хуряалгаар ходолоо гээгдэжэ ябадаг hэн.

Мүнөө жэлдэ үшөө ямар hайн юумэ үзэгдэнэб гэбэл, таряа хуряалгые богони болзорто үнгэргэхэ арга ганса Мухар-Шэбэрэй управлениидэ бэшэ, харин ондоо управлениинүүдтэ эмхидхэгдэхэ байна.

А. РЫЖКОВ,
манай тусхай корр.

Совхозой түрүү механизатор нүхэр М. Г. Асеевэй хүтэлбэрилхэ бүлэгэйхид 1225 гектарай ороохо таряа хүдэлмэриин 8 үдэр соо хуряаха зорилготой.

ОХИН-БУЛАГАЙХИДАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР МҮРЫСЭЕБДИ!

Хуршэ оронуудай хани барисаанай һарые угтуулан

СОВЕТ-МОНГОЛ АРАДУУДАЙ ЭБДЭРШЭГҮЙ ХАНИ БАРИСААН

Совет болон монгол арадуудай аха дүүгэй харилсаан хадаа арадуудай хоорондоо хани халуун барисаатай байлгын, бэе бэедээ нүхэр ёһоной туһаламжа, дэмжэлгэ хүргэлсэжэ, пролетарска интернационализмын ёһо гуримые бодото дээрэнь бэелүүлгын жэшээ мүн болоно.

Монгол ба совет арадуудай хоорондохи холбоо барисаа байгуулха хэрэгтэ В. И. Ленин Д. Сүхэбаатар хоёр түүхын алтан хуудаһа нээгээ. Агуу ехэ Ленин Монгол ороной хүбисхалай зорилгодо анхарал оролдолго хандуулан, манай революциин хүгжэлтэ тухай нагантэ бэшэ бэшэжэ, хэлэжэ, манай орондо түүхын удха шанартай заабари үгэһэн юм.

Монгол болон совет арадуудай хани барисаан хадаа нэгэ үг зорилгын түлөө шэрүүн шанга тэмсэл соогуур — ниитын дайсанда эсэргүү тулалдаанай гал дундуур хэзээ бүгэдэ хамта гаталһан замдаа дайшалхы ёһоор нүхэсэжэ, улаан шуһаарнай гагнагдан бэхижэһэн, һалбаран сэсэглэһэн түүхэтэй.

1921 оной июнь һарада Сибириин сэрэгэй революционно Совет эльгээһэн уряа соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Манай Улаан сэрэг танай орондо хани ёһоной туһаламжа үзүүлхээр ошожо, танай монгол арадай намай журамта сэрэгүүдтэй хамта Монгол ороние аршалан хамгаалгада жатсаа. Үни удаан саг соо дарлагдаһан монголшуудтай манай арадай сэрэг аха дүү болохые эрмэлзэнэ...»

1924 ондо МНР СССР хоёр гадаадын сэрэгэй добтолгоһоо бэе бэеэ һэргылэн хамгаалха хэрэгтээ бүхы талаар харилсан туһалалсаха гэһэн хэлсээ баталһан юм.

Баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор 1939 ондо болоһон Халхын-Голой байлдаанай үедэ МНР-эй хилэ хизаарые хамгаалха хэрэгтэ совет сэрэгшэдэй шэн габьяатайгаар байлдаһание монгол арад түмэн хэзээдэ мартахагүй.

1941 оной зун Совет орондо фашис Германиин халдан добтолһон тухай мэдээ манай арадай сэдьхэл зүрхые түгшүүлээ, дурыень гутаан зэбүүрхүүлээ. Совет Армиин, совет арадай дайсанаа дараха ябадалда монгол арад үнэн зүрхэнһөө туһалжа, эрхэ сүлөө ба энхэ амгалан байдалыень хамгаалалсаа.

Монголой ажалшадай һайн дураараа суглуулһан зөөри мүнгөөр бүтээгдэһэн «Хубисхалта Монгол» гэжэ танкын, «Монгол арад түмэн» гэһэн самолёдой экипажууд дайнай гал дүлэн соогуур дайшалхы солоёо алдаршуулһан байха, мүн бусад олон янзын туһаламжа үзүүлэгдэһэн. Энэ хадаа совет-монгол арад түмэнэй эб найрамдалай эбдэршэгүй бата бэхи байһанай баһа нэгэ жэшээ мүн болоно гэжэ Коммунис парти, Совет правительство тэмдэглэһэн байгаа.

1945 ондо монгол-совет сэрэгшэд империалис японтоние даража, Дурна зүгтэхи ниитынгээ дайсанай эшээе дэлбэ бута сохиһон юм.

Иигэжэ монгол-совет арадууд хатуу шэрүүн тэмсэл тулалдаанай гал дундуур хэзээ бүхэндэ хамта ябажа, эрэлхэг зоригтой хүбүүдэйнгээ арюун нангин шуһаар шэрээтдэһэн бата бэхи хани барисаандаа үшөө нэгэ түүхын хуудаһа үргэлжэлүүлэн бэшэһэн.

Шэнэ дай һүжэрөөхэгүй, буу зэбсэг түхеэрэлгые хорихо, амгалан байдал сахин хамгаалха, атомна зэбсэгэй нөөсые усадхаха, зэбсэгтэ хүсэ ба зэбсэгжэлгые хуряаха. Германитай эбэй хэлсээ баталха. ядерна зэбсэг туршалгые хорихо гэхэ зэргын арад түмэнэй аюулгүй байдал, бата бэхи энхэ амгалан байдал сахин хамгаалха, бэхижүүлхэ. дайнай хойшолонгые зайсуулха талаар Совет правительствын дэбжүүлһэн һанамжануудые Монголой правительство халуунаар дэмжэдэг.

Экономико болон соёл культурын талаар 1921 ондо баталагдаһан Совет-Монгол хэлсээн манай арадай соёл болбосоролой хүгжэлтэдэ бата үндэһэ һуури табижа үгэһэн. Манай ороной саашадаа хүгжэхэ хүгжэлтымнай замые агууехэ Ленин заажа үгэһэн байна. Тэрэнэй үндэһөөр Монголой Арадай Республика феодализмһаа социализмда шэлжэн орохо зүб зам шэлээ бэлэй.

1921 онһоо 1940 он хүрэтэр ябажа гараһан Монголой хубисхалай үеын нэгэдэхи шата — феодализм болон империализмые усадхаха шата амжалтатайгаар дабагдажа гарагдаа. Нэгэн талаһаа, феодалай үйлэдбэриин харилсаае зайсуулха, нүгөө талаһаа, арадай ажахые социалис замаар хүгжөөхэ үндэһэн зорилго шиидхэгдээ.

1940 онһоо эхилэн арадай демократическа революциин социалис революцида шэлжэн ороһоной дүнгөөр. Монголой Арадай Республика аграрно-индустриальна орон болонхой. «Монголтранс», «Монголнооһо», «Монголбанк», «Монголсовпромстрой», «Монголнефть», «Совмонголметалл», «Улаан Баатар түмэр зам» гэжэ хамжаануудай үлөөһэн ууганай баялиг манай һайн, үнэн сэдьхэлэй холбоо барисаа үргэлжэлүүлхэ тухай гайхамшагта дурдалга болон монгол арад түмэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ батаар хадуугданхай.

Үнгэрһэн эдэ үенүүдтэ Монголдо урган гараһан хүдэлмэришэн ангиин түүхэ хадаа Монгол-Совет хани барисаатай таһаршагүй холбоотой.

Зүбхэн 1958—1960 онуудай манай 3-дахи түсэбтэ табан жэлнүүдтэ совет гүрэн монгол орондо олон тоото тракторнууд, комбайнууд, дизель ба нүүдэл электростанци, модо хюрөөдэхэ 80 рамтай хюрөө, ашаанай автомашинануудые үгөө, мүн модо болбосоруулгын хоёр завод, Улаан-Баатарта баригдаха радиостанциин барилгада туһалан, 200 миллион түхэригэй зээли үгэһэн байна.

Совет гүрэнэй туһаламжа болгон үгэһэн мүнгэн зөөри, техникэ болон хүдэлмэришэдэй хүсөөр 50 шахуу промышленна предприяти, хүдөө ажахын үйлэдбэриин газарнууд байгуулагданхай.

1959 ондо шэнэ, залууг газар элдүүрилхэдэ совет гүрэнһөө Монгол республикада туһаламжа хэрэгтэй болоһо, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд: инженер, механик, тракторист, комбайнернууд хоёр жэлэй хугасаада хүдэлһэн байна. Комбайнууд, бензин зөөдэг автоколонно, автомашина заһабарилдаг мастерскойнууд болон бусад техникэ шэнэ газар элдүүрилгэ дээрэ хүдэлгэгдөө.

Почто, город хоорондын телефоной холбоо, автомат телефоной станци, радио дамжуулгын студи, радио, телефон, телеграфын аппарат — эдэ бүгэдые хабсаруулһан хэлхеэ холбооной ордон, гэр байшангууд, барилгын, модо болбосоруулгын комбинадууд, тээрмэ, уһа урадхуулгын сорго болон бусад барилга мүнөө Монгол-Советэй эб найрамдалда бэлэг болгогдон баригдажа байна.

1961—1965 онуудта МНР-тэ промышленна 15 предприяти байгуулалгада СССР удаан болзортой зээли үгөө.

Совет хүнүүд, совет мэргэжэлтэд манай ороной арадай ажахы, соёл культурын бүхы һалбаринуудта ажаллажа, манай ороние социалис замаар хүгжөөлгэдэ эсэшэ сусашагүйгөөр туһалаа, туһалнашье.

Манай хоёр гүрэн хоорондоо соёл культурын талаар хэлсээ хэжэ, жэл бүри соёл культурын хүдэлмэри хамтаараа ябуулха түсэб зохёодог һайн һайхан заншалтай болоо.

Оронноймнай театр, кино, библиотекэ, уран зураалга, спорт, хэблэл, радио, уран зохёол гэхэ мэтэ соёлой байгуулалтын бүхы түүхэнь совет арадай туһаламжын, совет эрдэм мэргэжэлтэдэй оролдосо ехэтэй хүдэлмэриин урэ мүн.

СССР-тэй культурна харилсаа байгуулха Монголой бүлгэм 135000 гэшүүдые нэгэдүүлнэ. Энэ бүлгэм олониитын томохон эмхи болон бэхижээ.

Тэмсэл, тулалдаан, ажал хүдэлмэри, ажаһуудал, жаргал сэнгэлгын талаар — хэзээ бүхэндэ хамта ябадаг совет, монгол арад түмэнэй хани барисаае ямаршье хүсэн һуладхажа шадахагүй!

Манай оронуудай хүгжэн бадаралтын, үглөөдэрэй гэрэлтэ һайхан ерээдүйн үндэһэ һуури болгошо монгол-совет хани барисаан улам батажан, мандажа байхань лабтай.

Ч. ОЧИРБАЛ,
Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй центральна Советэй харюусалгата секретарь.

Байгша оной сентябрь һарада Москва городто болохоо байгаа Бүхэдэлхэйн залуушуул болон студентнэрэй ехэ хуралдаанда хабаадалсахаа орон бүхэнэй хүбүүд, басагад бэлэдхэжэ байна. «Залуу гварди» гэжэ Москвагай типографиин хүдэлмэрилэгшэд энэ хуралдаанда зорюулагдаһан олон янзын плакадуудые хэблэн гаргана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: диспетчер Валентина Сотникова хэблэгшэ Валерий Сурков хоёр хуралдаанда зорюулагдаһан плакат шалгажа байна.

А. ЧЕПРУНОВАЙ фото, АПН

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шэнэ һонин

ГУДАМЖЫН НАЙР

Республикымнай түбэй шэнэ гудамжануудай нэгэн В. Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэ бии болоһоор үнишье болоодүй. Эндэхи олон дабхар, будаг шэрынгээ үнгэ зүһые үшөө хубилгаадүй, һаруул һайхан байшангуудта толлоһон олон тоото гэр бүлынхид хамтаржа һууһаар баһал һаянай.

Тинбэшье эбтэй эетэй ажаһуудал түбхинэнхэй, айл бүхэн хүршэ ёһоной һайн һайхан заншалтай боложо байна. Энэ гудамжын домуправлениин дэргэдэхи үхибүүдэй комнатын һайн дураараа хүдэлдэг олониитын түлөөлэгшэд шэнэ, совет ёһоной һайндэр — гудамжын һайндэрые найрладаг болобо.

Һаяхан, июлиин 25-най тунгалаг наратай үдэр зохид һайнаар түхеэрэгдэһэн талмай дээрээ һайн дарайхеэр хубсалһан, хүхюун сэнгэлиг үхибүүд болон түрэлхид суглараба.

Үдэрэй эгсэ 4 час. Гудамжын ажаһуугшадые домкомой түрүүлэгшын орлогшо С. Мункуева, Октябрьска районой ажалшадай депутадуудай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ М. Колмыкова, № 20 дунда һургуулиин директор П. Прозорова, түрэлхидэй комитедэй, гудамжын комитедэй түлөөлэгшэд суглараашадые амаршалжа, зол жаргалтайгаар, амгалан тэниглэнээр, алуур энхэ ажаһуухые хүсэхэдэнь халуун альга ташалган болоно.

Һүүлээрнь гэр бүлынхидай һайндэр эхилжэ, манай ороной эгээн бишыхан эрхэтэдэй һорилгын талмай дээрэ гарахадань, түрэлхид, һургуулиинхид тэдэниие энхэргэн халуунаар угтажа, хүндэтэйгөөр хүреэлнэ. 2-һоо 5 хүрэтэр наһанай үхибүүд гурбан мөөрэтэй велосипед унаад, асфальтаар хушагдаһан харгыгаар табилуулжа, гудамжын һайндэрэй эхи табиба. Удаань сомор сэбэрхэнээр хубсалһан басагадууд гаража, баһал шамбай сонообоноо харуулжа, харагшадые һонирхуулна. Эдэнтэй зэргэ һургуулиин һурагшад теннис, шахматаар, футбол болон волейболоор мүрысэнэ. Хамта 150 гаран үхибүүд элдэб янзын наадаанда хабаадаа. Зарим мүрысөөндэ түрэлхидшье — аба, эжынэр, үбгэд, хүгшэдшье хабаадалсажа, найр наадые бүри хүхюун сэнгэлиг болгоо.

Мүрысөөндэ түрүүлһэн үхибүүдтэ бэлэг — шан барюулагдахадань альга ташалган зэдэлээ, баяр ёһололой юрөөл үгэнүүд дэлгэрээ.

Хэдэн часай туршада үргэлжэлһэн найрай һүүлээр гудамжын агитталмай дээрэ һургуулиинхид, гудамжын 6 ба 11-дэхи кварталай ажаһуугшадай уран һайханай самодеятельностиин һонирхолтой концерт болоһо, бүгэдые сэнгүүлбэ.

В. Терешковагай гудамжын ажаһуугшад иимэ үүсхэл гаргажа, шэнэ, совет ёһоной заншалта гуримуудые ажаһуудалда нэбтэрүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргаа. Саашадаа иимэ һайндэр энэ гудамжада жэл бүри үнгэргэгдэхэ.

М. ДРЯХЛОВ,
В. Терешковагай нэрэмжэтэ гудамжын домкомой гэшүүн.

Мухар-Шэбэр тосхоной һургуулиин һурагшадай үйлэдбэриин бригадынхид 12 мянган галуу түлжүүлнэ. Зураг дээрэ: бригадын гэшүүд Вера Иванова Толя Ефимов хоёр галуунуудаа эдеэллэжэ байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

БАГШЫН ОМОГОРХОЛ

Республикын багшанарай съездын һүүлээр

Зэдэ мүрэн зэрэлтээтэн, долгинуудаа мушхаруулан Баян Хуса тосхоние баруугаарнь тойроод, сэхэ хойшоо урдана. Үһанай саада тээхи энэ тосхон — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи отделениин түб. Баян Хуса тосхон һүүлэй жэлнүүдтэ болбосон түхэлтэй болоһо, танигдахаар бэшэл. Тосхоной тэг дунда найман жэлэй һургуулиин һаруул томо байшан холоһоо харагдадаг. Иимэ һургуулинууд һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудта олоор баригдаа. Һургуулиин байшангай саада тээ хүдөөгэй шулуун клубай сонхонууд үдэшэндөө электрын гэрэлээр ялалзан, тосхоной ажалшадые культурнаар амархыень уридаг.

Баян Хуса тосхондо колхознигуудай ажабайдал шанга шадалтай, культурна болонхой. Нютагай зоной дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие найман жэлэй һургуулиин багшанар, хүдөөгэй клубай ба библиотекын хүдэлмэрилэгшэд саг үргэлжэ үнгэргэжэ байдаг юм.

Энэ тон шухала хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадагшадай нэгэн Федосия Ефимовна Погодина болоно. Нютагай найман жэлэй һургуулиин багша Ф. Е. Погодинатай хаа хаанатүй дайралдахат даа.

Нэгэтэ Федосия Ефимовнатай агитаторай гэртэ ошобобди. Иимэ гэрнүүд Баян Хуса тосхондо олон. Коммунист Заганшинай гэртэ Ф. Е. Погодина четверг бүридэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм. Хөөрэлдөөнэй һүүлээр «Школьник» гэжэ киноаппарадаар заримдаа кино табидаг.

Агитатор Ф. Е. Погодина СССР-эй Верховно Советэй IV сессиин, материалаар ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө үнгэргэбэ. Колхознигуудта пенси түлэхэ Хуули тухай хөөрэхэдэнь, зарим үндэр наһатай үбгэд, хүтшэдэй нюдэн дээгүүр нёлбоһо гүйшөөд байгаа бэлэй. Энэ Хуули хүн зоной сэдьхэлые угаа ехээр баярлуулһаниинь элитэ. Федосия Ефимовна үни удаан колхознигуудай асуудалнуудта харюусаба. Сагшье үнгэрһэниинь мэдэгдээгүй һэн.

— Энэ Хуулиие тайлбарилжа, ойлгуужашье байхада урматай. Хараа гут. колхознигууд ямар баяртайгаар шагнанаб. Эдэнэйш олонхинь ниитын ажалда эршэ хүсэеэ улам шангадхаха байха, — гэжэ агитатор гэр тээшэ гэшхэлжэ ябахадаа хөөрөө бэлэй.

— Зай, Федосия Ефимовна, та багшанарай салин хүлһэ нэмээхэ тухай Хуулиие ямараар хүлеэн абабат? — гэжэ би асуубаб. Нэгэ бага бодолгото болон, Федосия Ефимовна уяранхай хоолойгоор иигэжэ харюусаба:

— Энэ Хуулиие багшанар үнэн зүрхэнһөө хүлеэн абаа. Хүлеэтээбди, найдадагшье байгаабди. Түрэл партиин болон Советскэ правительствын багшанар тухай оролдолго энэл даа. Ондоо юу хэлэхэбши даа. Бултаа баяртайбди.

Багшын баяр, тэрэнэй омогорхол саарһан дээрэ миин үзэгүүдээр бэшэгдэмээр бэшэ байгаа һэн. Аяар 26 жэлдэ үхибүүдые үзэг бэшэгтэ һургажа, түрэл партидаа, совет гүрэндөө дуратайгаар хүмүүжүүлхэдээ, Федосия Ефимовна Погодина үнэн зүрхэнһөө өөрынгөө эрдэмые дуһал дуһалаар дэлгэрүүлээл. Коммунизм байгуулагшадые алишье талаараа хүгжэнтээр хүмүүжүүлгэдэ Ф. Е. Погодина мүнөөшье бүхы хүсэ, дүй дүршэлөө гаргана.

Хоёр жэл удаа Ф. Е. Погодинагай классай һуралшад удаадахи класстаа гараа. Мүнөө үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ Ф. Е. Погодина 26 багашуулые 1-дэхи класста һургаа юм. Үхибүүдтэ эрдэмэй түрүүшын үүдэ нээжэ, эрмэлзэл зориг түрүүлхэ гээшэ бэрхэтэйхэн хэрэг даа. Теэд дүй дүршэлтэй багша Федосия Ефимовна бэрхэшээлһээ сухаридаггүй юм. Нэгэдэхи классай 26 үхибүүд бултадаа хоёрдохидо оронхой.

Федосия Ефимовна Погодина ажал хүдэлмэреэрээ, ажабайдалаараа нютагай зоной дунда хүндэтэй юм. Соёл суртал нэбтэрүүлхэ отделениин бюрогой гэшүүн тула эхэнэрнүүдэй советэй хүдэлмэридэ нилээд нүлөөлдэг, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үнгэргэдэг юм.

Үни удаан саг соо амжалтатайгаар арадай гэгээрэлэй талаар ажаллаһанайнгаа түлөө Федосия Ефимовна Погодина «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн значогоор шагнагданхай. Мүн «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн мүнгэн медаль тэрэнэй сээжые шэмэглэдэг.

Үдэшын харанхые гэрэлтүүлэн хадын саанаһаа түхэреэн улаан һара Баян Хуса тосхон дээрэ гарана. Федосия Ефимовна Погодинагай гэртэ зол жаргалтай ажабайдалай баяр тухай хөөрэлдөөн үргэлжэлһээр байгаа бэлэй.

Б. ЧАГДУРОВ.

ҺЭШХЭЛЭЙ УРЯАГААР

Нэгэ юрэ бусын гэхэ юм гү даа, али эдэбхитэй, ажалша бэрхэ багша тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Үдын совхозой Баруун Хасууртайн ажалшан бүхэн, хонишон бүхэн багша Санжима Бабуевна Ракшаевае һайса мэдэхэ байха. Юундэ хонишод мэдэхэ болооб гэһэн асуудал гаража болохо.

Энэ хүмнай Баруун Хасууртайн эхин шатын һургуулида багшаар хүдэлдэг. Коммунизмын үедэ ажаһууха, ажаллаха хүнүүдые — үхибүүдые хүмүүжүүлдэг, һургадаг. Оролдосотой, анхаралтай хүмүүжүүлэгшэ гэжэ энэ хүн тухай зон хэлсэдэг.

Арадай багшын алдарта уялга дүүргэхэһээ гадна, Санжима Бабуевна совхозой үйлэдбэридэ хабаадалсажа, хэшээл оролдолго ехээр гаргадаг хүн. Сүлөөтэй сагтаал — үбэлэй, зунай амаралтын үедэ, һуралсалай жэлэй һүүлээр амаралтаяа абахадаашье Санжима Бабуевна хонишодой отарада ошожо хүдэлдэг юм. Энэ үбэлдөө үбгэнэйнгөө отарада ошожо, хонидой түрэлгэндэ хүдэлэлсөө. Мүнөөшье, багшанарай амаржа байхадань Санжима Бабуевна хонишоноор хүдэлөө, Бато Дампиловай отарын хонидой нооһо хайшалалсаа, отделениингээ хонидой хурьга илгалсаа.

Энэ багшамнай мүн ниитын хүдэлмэри ябуулха даалгабаритай. Тосхондоо эхэнэрэй советэй түрүүлэгшээр хүдэлдэг, элдэб хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, уран һайханай кружогто ябалсадаг, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо воскреснигүүдые эмхидхэдэг, үшөө агитаторай даалгабаритай — иимэ багша тухай бэшэнгүй аргам үгы байбал даа.

Хүдөөгэй багшын габьяата ажал хүдөөгэй интеллигенцидэ үльгэр жэшээ болог лэ.

В. РОМАНОВ,
Хорин үйлэдбэриин управлениин Үдын совхозой парткомой секретарь.

Уласхоорондын шэнжэлэл

Хэтэрхы хуурмаг, һэнгэргүй муухай ааша

Империализм болбол хуурмаг ааша ходоодо гаргажал байдаг заншалтай. Зүгөөр һүүлэй үедэ баруунай дипломати, буржуазин хэблэл иимэ арга ааша тон үргэнөөр хэрэглэдэг болонхой. «Хүсэрхэлгын политикын» тала баримталагшад хэрэг ушарайнгаа муудаха тудам, «демократи» тухай, «эрхэ сүлөө хамгаалга» тухай улам шангаар шашалдадаг юм.

Һаяхан Америкын гүрэнүүдэй организаци (ОАГ) гэгшэ Кубые «зэмэлбэ». Энэнь эгээл һэнгэргүй муухай аашын эли тодо жэшээ боломоор байна. ОАГ-ые Вашингтон толгойлно. Кубые «зэмэлһэн» энэ гутамшаг документ США-гай столицада зохёогдоо. Эгээл тэрэ үедэ Кубын арад зон «Июлиин 26-най үдэрэй» 11-дэхи ойе — сүлөөрэлгын революциин эхилһэн үдэрые ёһолон тэмдэглэжэ байгаа.

Вашингтондо энэ хорото ааша гаргахада нэгэн доро судьяшье, прокуроршье болоод байһан США-гай гүрэнэй секретарь Раск али болохоор оролдоо. Хубисхалша Кубые Раск али болохоор хардан зэмэлээ: Куба болбол Латиин Америкын оронуудта эсэргүү ээрхэг түримхэй добтолгошье хэнэ, «һандарал һүйдхэлгэшье эмхидхэнэ» гэжэ байжа Раск хэлээ. Кубада социалис гурим тогтооһон ушар «Америкын найрамдалта нацануудта добтолһон» ябадал гээшэ гэжэ хэмһээ хэтэрхэдээ Раск соносхоо.

Энэ ушарта Раск юумые зүб тээшэнь сэгнахэ мэдэрэлһээ хадууршоо гээшэ ха: мүнөө ондо ондоо оронуудай олохон арадууд өөһэдынгөө байдалые социализмын үндэһөөр түбхинүүлжэ байна хаям. Тиин амгалан ёһоор зэргэ оршолгын политика хадаа олохон гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай бата үндэһэ һууринь болоо бшуу. Ээрхэг түримхэй добтолго тухай хэлэхэ болоо һаа, США-гай гүрэнэй секретарь энэ талаар ондоо хүнүүдые зэмэлхэ тон бага үндэһэ баримтатайл байха...

США өөрөө, мүн Латиин Америкын дахуулнуудынь лэ революционно Кубада эсэргүү ээрхэг түримхэй хорото ябуулгануудые ходо эмхидхэнэ, Кубын дотоодын хэрэгтэ һэнгэргүйгөөр хамааралсана гэжэ бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ ха юм. Америкын империалистнууд лэ Латиин Америкын оронуудай бэеэ даанхай байдалтай болохо гэхэдэ али болохоор һаад һаалта хэнэ бшуу. Хойто Америкын монополинууд лэ Латиин Америкын баялигые убайгүйгөөр дээрмэдэнэ, арад зониень мүлжэнэ дарлана бшуу.

Кубын урдаһаа тэмсэхэ «экономическа, дипломатическа зүбшөөл» тухай ОАГ-ай зохёоһон тогтоол хадаа уласхоорондын дээрэмэй энэ политикые хуулита ёһоной хэбэртэй болгохо гэһэн зорилго табина. Теэд энэ талаар США тон бага юумэ түйлаа гэжэ баруунай хэблэл мүнөө мэдэрнэ. Тус «зүбшөөлэй» түлөө ОАГ-та голосовалһан Латиин Америкын оронууд революционно Кубатай дипломатическа харилсаагүй, тэрээнтэй худалдаа наймаа хэдэггүй байха юм. Харин Куба тушаа хараа бодолоо хубилгахыень США-гай баадхахаяа оролдоһон оронууд — Мексикэ, Чили, Уругвай тэрэ тогтоолые буруушаажа голосовалаа. Вашингтоной тогтоолые Боливишье дэмжээгүй.

Зүгөөр, Бразилиин хараа бодол хубилшоо. Бразили һаяхан болотор Кубын талада байдаг һэн. Зүгөөр тээмэндэ Бразилида сэрэгэй урбалта болошоо хаям. Хэнэй аша туһада тэрэ урбалтын болоһониинь мүнөө элеэр харагдажа байна бшуу. ОАГ-ай баталһан тогтоол уласхоорондын эрхын али бүхы гурим ёһодо, тэрэ тоодо ОАГ-ай гурим ёһодо огто таарахагүй байна. Тэрэ тогтоолые Баруун хахад бүмбэрсэгэй алишье оронуудта эсэргүүгээр, США-гай интервенционистска политикын аша туһада юридическэ халхабша болгон хэрэглэхэдэ болохо юм.

Кубада эсэргүүсэн ОАГ-ай гаргаһан шэнэ аашые Латиин Америкын зон тон ехээр зэбүүрхэн буруушаана. Энэ хорото аашыень буруушааһан митинг, жагсаалнууд тухай мэдээсэлнүүд үдэр бүри элдэб оронуудһаа ороно. Кубада эсэргүүгээр Вашингтондо соносхогдоһон экономическа ба дипломатическа түс ябуулганууд «юридическэ талаараа гэмтэй, политическэ талаараа тэнэг ааша мүн» гэжэ Чилиин баруунай тала баримталагшадай нэгэн (христианска демократ) сенатор Радомир Томик мэдүүлээ.

НАТО-гой талаар США-гай эгээн дүтын союзнигуудшье ОАГ-ай тогтоолые балай һайнаар угтаагүй. Жэшээнь, Канадын гадаада хэрэгүүдэй министр Мартин гэгшэ Канада Кубатай урдынхяараал наймаа хээд байха гэжэ дары мэдүүлээ. ОАГ-ай конференциие «Вашингтоной түйлаһан дутуу ядуу амжалта мүн» гэжэ Баруун Германиин «Франкфуртер альгемайне» газетэшье тэмдэглэнэ. «Латиин Америкын ехэнхи хубинь Фидель Кастрода урдынхяараал дуратай байна» гэжэ мартаха ёһогүй гээд тус газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Кубын арад зон ОАГ-ай хорото шиидхэбэриие тон ехээр зэбүүрхэн буруушаагаа. «Июлиин 26-най үдэртэй» дашарамдуулан болоһон баяр ёһололой митинг дээрэ Эрхэ сүлөөгэй аралай олон түмэн хүн зон «Сантьяго-де-Кубын Декларациие» нэгэн дуугаар батална абаа. Кубын арадай революциин түйлалтануудые хэлбэришэгүй шууд хамгаалхаар бэлэн байһаниинь тэрэ Деклараци соо харуулагдана.

Америкын номнолшод ОАГ-та «амжалта» түйлагдаһан тушаа шашалдаха зуураа, баруун хахад бүмбэрсэгэй оронуудай «Демократиие» болон эрхэ сүлөөе» хамгаалха тухай үни заяанай хооһон үгэнүүдые дэмы дэмы дабтанад. Тиихэ зуура, «демократиин оронуудайнь» тоодо Доминиканска Республика, Гондурас, Сальвадор, Гватемала, Коста-Рика, Колумби, Парагвай болон бусад Латиин Америкын оронууд абаһаар оруулагдана. Эдэ оронуудые Америкын монополинуудай үгэ доро байдаг табюулнууд зонхилно. Холбоото Штадуудай өөһэдөө негрнүүдые үзэгдөөгүй муухайгаар алажа хюдажа байхадань, американска дипломату ямар тиимэ «эрхэ сүлөө» хамгаалха тухай шашалдана гээшэб?

США-да арһа яһанай илгаае гаргагшадай жэгшүүритэй бузар аашые үнэн сэхэ бүхы хүнүүд буруушаана. «Америкын негрнүүдэй драмань ёһотой трагеди болошонхой» гэжэ Франциин журналистка Женевьева Табуи гэгшэ бэшэнэ. Америкын полици болбол арһа яһанай илгаа гаргагшадта ямаршье харюу үгэдэггүйһөө байтагай, негрнүүдтэ тон хэрзэгы шэрүүнээр хандана гэжэ ядерна аюулай урдаһаа тэмсэдэг Английн гайхамшагта тэмсэлшэ Бертран Рассел хэлээ. Тиихэ зуураа, Америкын полициин ябуулгануудые юунһээшье дулдыдангүйгөөр шалгажа үзэхэ гэһэн дурадхал тэрэ оруулаа.

Америка дотор «бүхы юумэн гурим соогоо ороо», үндэһэ яһанай илгаа гаргаха ябадал болюулагдаа гэжэ байжа Америкын номнолшод һүүлэй үедэ нэтэрүүгээр дабтадаг болонхой. Теэд Америкын хэблэл өөрөөшье куклуксклановецуудай, берчистнүүдэй болон бусад хархисуудай хорото аашануудые саашадаашье гаргахаяа ехэтэ оролдожо байһан тухай мэдээсэлнүүдые олоорнь толилдог байха юм. «Ультрануудай» улам эдэбхитэй ябуулга хэжэ байһан тухай мэдээсэлнү[үд] Хойто Америкын бүхы штадуудһаа шахуу ороно. Джэксондэ (Миссисипи) куклуксклановецуудай тараадаг хуудаһанһаа хэдэн үгэнүүдые абажа, эндэ харуулаябди. Эдэ үгэнүүдые «Нью-Йорк джорнэл-Америкэн» газетэ толилонхой:

«Хэрбээ бидэ эгээл ойрын наймa һара соо илаагүй һаа, коммунистнуудай богоолшолгодо бултa орохоёо байнабди, тиигээд танай һамгад, басагад монголнуудай ба африкынхидай янхануудай гэрнүүд руу худалдагдаха байна...

Нэгэ маягтайгаар хэгдэһэн буу зэбсэгээ, дробовик, пистоледүүдээ, ехэхэн һомо хэрэгсэлнүүдээ бэлдэжэ байгты...»

Америкын «демократи» гэдэг эгээл иимэ юумэл даа. Сенатор Голдуотерые республиканска партиһаа президентын кандидатда дэбжүүлһэнэй удаа дэлгэрһэн шовинис, хархис ябуулганууд Вашингтоной хуулита ёһоной нюурнуудташье эли байса нүлөөлжэ эхилбэ. Голдуотер хадаа Сагаан байшангаархиниие «үг маг» гэнэт гэжэ зэмэлһэн байгаа. Тэрэ зэмэлгыень буруушаахын тула Сагаан байшан гадаадын политикын талаар бүри шанга шэглэл бэелүүлхэнь хаяа гэжэ баруун гүрэнүүдэй олохон шэнжэлэгшэд мүнөө айнгяар тэмдэглэнэ.

Урда Вьетнам руу Америкын 5—6 мянган солдат, офицернүүдые эльгээжэ, Урда Вьетнамай дотоодын хэрэгтэ США-гай сэрэгэй ёһоор, бүри ехээр хамааралсаха тухай Вашингтоной абаһан шиидхэбэриие хилын саанахи шэнжэлэгшэд эгээл иимээр сэгнэнэ. Урда Вьетнамай алууршадай ябуулгануудые «батальон эльгээжэ» хүтэлбэрилхэ тухай имагтал эндэ хэлэгдэнэ бэшэ, мүн «партизануудта эсэргүү тусгаар хүсэнүүдые» бэлэдхэхэ тухай, тэдэ тусгаар хүсэнүүдэйнь Вьетнамай Демократическа Республикын газар дээрэ сэрэгэй ябуулгануудые хэхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ гэжэ Америкын хэблэл тэмдэглэбэ. Энэнь Кханиин һүрэг дээрмэшэдэй түсэбүүдтэ ехээр таарана. Үгэ дууламгай Кханиин бүлэг хадаа һүүлэй үедэ «Хойто зүг руу добтолго» хэхэ тушаа бүри ехээр шууялдадаг болонхой... Америкын болон Урда Вьетнамай сэрэгүүд Камбоджын хилые эбдэһээр. Америкынхид Лаосто сэрэгэй хамаархалга бүри ехээр хэдэг болонхой.

Иимэ эрхэ байдалда дэлхэйн үргэн ниитэ зон энэ жэлэй августда Лаосой асуудалаар 14 гүрэнүүдэй уласхоорондын зүблөө зарлаха тухай Советскэ правительствын хэһэн дурадхалые һайшаан угтаа. Мүнөө баруун оронуудай хэблэл иимэ зүблөө зарлахын урид бэелүүлэгдэхэ ёһотой «уридшалһан эрилтэнүүдые» эдэбхитэйгээр зүбшэжэ байна. Эдэнэйнь нэгэн гэбэл Лаосой патриодуудые мүнөө даадаг тушаалнуудһаань болюулха эрилтэ болоно. Теэд энэ оной апрельдэ США-гай зүгһөө сэхэ дэмжэгдэһэнэй ашаар Лаосой хархис хүсэнүүд сэрэгэй урбалта хэһэн байна; харин энээнэйнь хорото хойшолонгүүдые ялалтай гээшэб гэжэ хуулита ёһоор асуумаар байна.

Лаосой асуудалаар 14 гүрэнүүдэй шэнэ зүблөөнэй зорилгонь иимэ байха ёһотой гэжэ һанагдана: Женевын хэлсээнүүдэй үндэһөөр Лаосой байдалые амгалан ёһоор гуримшуулха хэмжээнүүдые, Лаосой алишье талада орохогүй. бэеэ даанхай байха гэдэг политикые бүхы оронуудай хүндэлхэ эрид хэмжээнүүдые зохёохо хэрэгтэй. Иимэ зүблөө зарлалгые буруушаагаа һаа, тус асуудалые СССР-эй бүхы дээрэнь шэнээр хаража үзэхэ баатай болохонь элитэ. Советскэ правительство болбол Женевын хэлсээнүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые хинан сахигшадай нэгэнэй үүргэ дүүргэдэг ябадалаа саашадаа дахин хаража үзэхэ баатай болоно. Юундэб гэбэл, зарим гүрэнүүд Женевын хэлсээнүүдые саг үргэлжэ, бүдүүлигээр эбдэнэ бшуу гэжэ Советскэ правительство мэдүүлээ. Иимэ эрхэ байдалда хэлсээнүүдэй бэелэлгые хинан сахигшадай үүргэ гэдэгынь ямаршье туһагүй, миин хооһон хубхай зүйл болошоно ха юм.

Советскэ правительствын абаһан эрид хэмжээнүүдынь баруун гүрэнүүдэй дипломадуудай мэхэ гохые элишэлнэ, Зүүн Урда Азиин байдалые гуримшуулха шэнэ арга боломжо олгоно. Империалистнууд худал хуурмаг үгэнүүдые үшөөшье тарааха, мэхэ гохо гаргаха, тэдэнэр аюулта хархис ябуулгануудые үшөөшье хэхэдээ болохо. Теэд империалистнууд хадаа эрхим һайн ажаһуудалай түлөө, эб найрамдалай түлөө арадуудай хэдэг илалта түгэлдэр тэмсэлые зогсоожо шадаагүй юм.

Алексей СНЕГОВ.
АПН.

БУРЯАД ҮНЭН
3 дахи нюур
1964 оной августын 6.

„...УЛАН ХЭЛЭНЭ“

— Нютагай радио хэлэнэ, — гэhэн дамжуулга Баргажанай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз ошоо hаа, үлэшэ бүри шагнахал байхат. Радио-дамжуулгада колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Улан нютагта эмхидхэгдэhэн тус радио-дамжуулгада тэндэхи найман жэлэй hургуулиин багша Н. Б. Цыренжапова хабаадалсажа, нютаг дээрээ болоhон hонинтой колхозойнгоо гэшүүдые танилсуулжа, мэдээсэжэ байдаг. Нютагай хүтэлбэрилэгшэд — сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Г. Б. Бадмаев, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшын орлогшо Б. Б. Будаев, hургуулиин директор Д. Н. Мужанов болон бусад хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хирэ хирэ болоод лэ hонирхолтой дамжуулга хэжэ, арад зоноо танилсуулжа байдаг болонхой. hаяхан колхозой түрүү hаалишан нүхэр Гатапова микрофоной дэргэдэ ерэжэ, өөрынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэhэн байна. Колхозой түрүү хонишон, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэhэн Р. Г. Гармаев энэ жэлдэ 100 хонинhоо 100 хурьга абаhан тухайгаа хөөрэжэ, радио шагнагшадаа баясуулаа.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ С. И. Тараскин hара, квартал бүхэндэ hаалишад, малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүн согсолжо, радиогоор дамжуулан, колхозниигуудаа танилсуулжа байдаг юм.

Ниитын хүсөөр эмхидхэгдэhэн нютагай радио «Улан нютагай hонин» гэhэн дамжуулгаяа таhалгаряагүй хэжэ, олониитын зүгhөө hайшаал магтаалда хүртэжэ байдаг болоо.

Б. ОЛЕНИН.

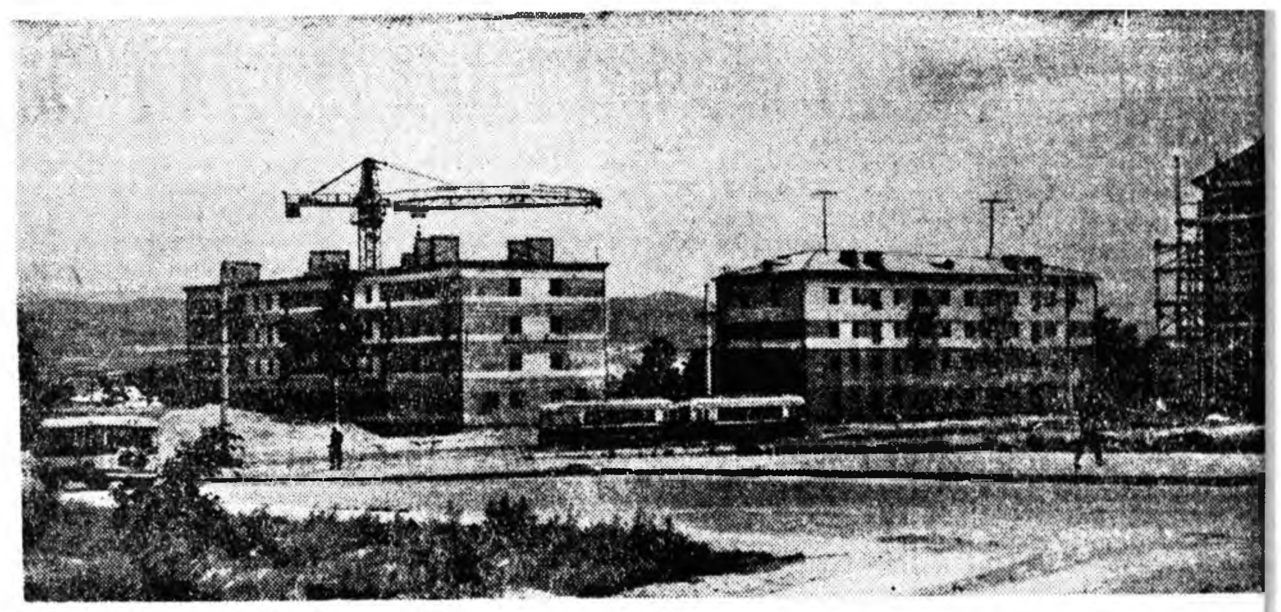
БАЯРЫЕ ХҮРГЭНЭБДИ

Спасск городой Культурын байшан соо Буряадай гүрэнэй филармониин артистнар hаяхан концерт табиба. Зал соо хүн зон дүүрэн. Тэдэнэй тоодо бидэшье, дүрбэтабан буряад хүбүүд, түрүүшын hууринуудые эзэлбэбди.

Концертын тусхай программые Буряадай АССР-эй габьяата артистка Ч. Шанюшкина нээбэ. Тэрэнэй шэнгэхэн хонгёо, миралтажа байhан долгиндол гараhан гоё hайхан буряад аялганууд минии hанаан бодолдо түрэл нютагаймни ой тайга, тала сэсэрлигүүдые эзэлүүдгүй hануулжа байгаа hэн... Удаа тэрэнь, минии тон дуратай эртист—хүнгэн хатарша Баир Егоров энэшье удаа hанаан сэдьхэлэйм ханатар уран бэрхээр хатар наада гүйсэдхэбэ. Артистка Ч. Шанюшкина ород, буряад дуунуудые тэгшэ hайханаар зэдэлүүлжэ, суглараагшадай зүгhөө нэрьемэ альга ташалгаар үдэшэгдэнэ. Концертын дүүрэхэтэй сасуу артист Б. Егоровто Культурын байшангай хүдэлмэришэд суглараагшадай зүгhөө баярай тэмдэг болгон баглаа сэсэг барюба. Зал соо үнэн зүрхэнhөө замхашагүй альга ташалган нэрьешэбэ.

Энэ тэмдэглэл бэшэхэ зуураа, бишье нютагай хүбүүдэй зүгhөө, Буряадай эстрадын артистнарта «Буряад үнэн» газетээр дамжуулан, халуун баярые хүргэнэб.. Тиигээд саашадаашье иимэ амжалтануудые туйлажа ябахыень юрөөхэ байнабди.

Д. ДЫЛГЫРОВ.

Республикымнай ниислэл —Улаан-Үдэ хото барилгын ехэ хэн талмай болонхой. Сэлэнгэ, Хэжэнгэ, Кабанск, Баргажа —алишье талаhаань город тээшэ ерэбэл, баригдажа байhа мантан томо шэнэ шэнэ гэрнүүдые харахат. Зураг дээрэ Улаан-Үдын Октябрьска районой Терешковагай нэрэмжэт үйлсөөр баригдажа байhан шэнэ гэрнүүд харуулагдана.

Л. ХАЙДУРОВАГ фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кабанскын аймагай Улаан Хэрээhэнэй эмхиин түлөөлэгшэ, эмнэлгын пунктые даагша А. И. Каширихина (дунда hууна) Байгалай совхозой hү hаалиин фермын hаалишадтай хүдэлмэриингөө түсэб зүбшэн хэлсэжэ байна.

А. КУРТИГАЙ фото.

Тобшохоноор...

▲ Бэшүүрэй совхозой гурбадахи отделениин hүнэй фермэ эмхидхэгдэhээр хоёрдохи жэлээ боложо ябана. Энэ үе соо тус фермын hаалишад габшагай бэрхээр ажаллажа, hү hааха hара, квартал бүриингөө даабарие улуулэн дүүргэнэ. hаяхан hаалишадай мэдэлдэ малай шэнэ байра баригдажа үгтөө. Энээнhээ гадна, малай байрын хажууда нэгэ ехэ худаг малтагдаба.

И. ТКАЧЕВ.

▲ Байгалай модо ашадаг, буулгадаг баазын хүдэлмэришэд hаяхан «Уласхоорондын байдал» гэhэн темээр лекци шагнаба. Лекциие Бухэсоюзна «Знани» бүлгэмэй лекторнууд М. Н. Губогло, А. И. Башухаев гэгшэд тон hонирхолтойгоор уншаа. Мүн «Байкал» клубта асуудал, харюугай үдэшэ эдэнэрэй хүсөөр үнгэргэгдэhэн байна.

М. СОШКИН.

ФУТБОЛ

ЗУРГААДАХИ ЗОНО СООГОО...

СССР-эй футболистнуудай дунда түрүү hуури эзэлхын түлөө боложо байгаа мүрысөөнэй ээлжээтэ уулзалганууд үнгэргэгдэhөөр. Манай зургаадахи зонодо нааданай хоёрдохи хахадай хоёрдохи, гурбадахи уулзалга үнгэргэгдөөд байна. Мүрысөөнэй таблица хаража үзэхэдэ, нааданай түрүүшын хахадта хоёрдохи hуури эзэлжэ ябаhан Омскын «Иртыш» команда удаадахи хоёр уулзалгадаа Красноярскын «Локомотивые» 2:1 тоотойгоор шүүжэ, Томскын «Торпедо» бүлгэмэйхидтэй 0:0 тоотойгоор тэнсэжэ, хамта дээрэнь 24 очкотой, түрүү hуурида гараба. Нааданай тэн багhаа уулзалга бүхэнөө шадамар бэрхээр үнгэргэжэ, урагшаа дабшаhан Хабаровск городой футболистнууд мүнөө дээрээ 23 очкотой хоёрдохи hуури эзэлбэ. Эдэнэр Владивостогой «Луч», Комсомольск-на-Амуре городой «Авангард» командануудтай наадахадаа 0:0 тоотойгоор тэнсэhэн байна. Усть-Каменогорско «Восток» командын футболистнууд шуран бэрхээр наадажа ябаhаар. Эдэнэрнай Прокопьевск городой «Шахтерые» аяар 5:1 тоотойгоор шүүжэ, хамтадань 23 очкотой болонхой. Нүгөөдэ — түрүү hуури булаалдажа ороhон Ангарск городой «Старт» бүлгэмэйхид Шэтын «Забайкалец», Улаан-Үдын «Армеец» командануудтай наадахадаа, түрүүшынхидтэйнь 0:0, улаан-үдынхидтэй 1:1 тоотойгоор тэнсэжэ, 23 очкотой болонхой. Манай «Армеец» бүлгэмэйхид хоёр уулзалгаhаа Эрхүүгэй «Ангара» командада 1:0 тоотойгоор шүүгдэжэ, ангарскынхидтай 1:1 тоотойгоор тэнсэжэ, нэгэл очко абажа, хамта дээрэнь 18 очкотой болобо. Барнаул городой «Темп» 22 очкотой, Владивосток городой «Луч», Томскын «Торпедо» команданууд тус тустаа 21—21, Комсомольск-на-Амуре городойхид 20 очкотой болоо. Тус тустаа 19—19 очкотой болоhон команданууд гэхэдэ, Благовещенскын «Амур», Прокопьевскын «Шахтер», Семипалатинскын «Цементник» команданууд болоно. Рубцовскын «Торпедо», Красноярскын «Локомотив», манай «Армеец» команданууд 18-аад очкотой болоhон байна. Манай хүршэнэр — Шэтын «Забайкалец» команда хоёр уулзалгаhаа 17 очкотой. Эдэнэр Эрхүү, Ангарскын командануудта айлшалхадаа, хоёр уулзалгадаа 1:1, 0:0 тоотой тэнсэhэн байна. Нааданай таблицын эгээл hүүлдэ Новосибирскын «Сибсельмаш», Эрхүүгэй «Ангара» команданууд гаранхай. Эдэнэр тус тустаа 13—13 очкотой болоо.

Улаан-Үдын «Армеец» бүлгэмэй футболистнууд мүнөөдэр үдэшы зургаан часhаа нааданайнгаа хоёрдохи хахадай дүрбэдэхи уулзалгаяа үнгэргэхэнь. Айлшаар Прокопьевскын «Шахтер» команда ерэнхэй.

Амжалтаяа арьбадхаха

СТОКГОЛЬМ, августын 4. (ТАСС). Газар дээрэ, агаарта, уhан доро ядерна туршалгануудые хэхэ ябадал хоримжолхо тухай Московско договорой баталагдаhанhаа хойшо үнгэрhэн нэгэ жэлэй туршада зүүн ба баруун зүгэй оронуудай бэе бэедээ этигэлсэлгэ hайжараа. Энэ этигэл найдабаряа сахин химгадаха шухала гэжэ Стокгольмын газетэнүүд «Правда», «Известия» газетэнүүдэй редакциинуудай асуудалнуудта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой харюунууд тухай мэдээсэл тунхаглаха зуураа, онсолон тэмдэглэбэ.

Московско договорой аша үрэ

БЕРЛИН, августын 4. (ТАСС). «Нейес Дейчланд», «Трибюне» гэжэ газетэнүүд «Түбхын түрүүндэ германска асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхэ», «Уласхоорондын байдалда Московско договорой hайнаар нүлөөлhэниинь элитэ» гэhэн гаршагуудтайгаар «Правда», «Известия» газетэнүүдэй редакциинуудай асуудалнуудта Н. С. Хрущевой үгэhэн харюунууд тунхаглагдаа.

Саашадаа дабшаха

БЕЛГРАД, августын 4. (ТАСС). Белградай «Политика» газетэ «Правда», «Известия» газетэнүүдэй редакциинуудай асуудалнуудта Н. С. Хрущевой үгэhэн харюуе «Уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые hуларуулха арга боломжонууд» гэhэн гаршагтайгаар тунхаглаба. Московско договорой баталагдаhан сагhаа хойшо үнгэрhэн нэгэ жэл уласхоорондын байдалые шэнэ дүй дүршэлөөр баяжуулаа, бэе бэедээ этигэлсэлгые улам hайжаруулбал, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hуларуулха, элдэб асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсожо болохо байна гэжэ Советскэ правительствын толгойлогшын хэлэhые тус газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Конголез патриодууд добтолhоор

ПАРИЖ, августын 4. (ТАСС). Киву провинцида дайлалдажа байгаа конголез патриодууд Шабунда гэжэ томо городые эзэлээд, энэ провинциин гол хото Букавада дүтэлжэ ябана.

Мүн партизан отрядууд зүүн провинциин ниислэл—Стэнливиль хотодо дүтэ ошонхой. Франс пресс агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, конголез патриодуудай түрүү частьнууд тус хотоhоо 48-дахи километртэ правительственна сэрэгүүдтэй дайлалдажа байна.

Хойто Катангын партизанууд Конгодохи туулга хайлуулгын гол газар болохо Маноно хотодо дүтэлжэ ябана. Эдэнэр ойрын үдэрнүүдтэ Киамби хотые эзэлээ. Маноно хотые электрын эшэ хүсөөр хангадаг электростанци, туулганай руднигууд тэндэ бии байна. Манонодохи правительственна армиин частьнуудай дунда сошордуу мэгдүү байдал тохёолдонхой.

Ажалгүйдэлгые усадхаха хэмжээнүүд

КАИР, августын 4. (ТАСС). Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ программа Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада бэелүүлэгдэжэ байна. Энэмнай хүдэлмэригүйдэлгые бүрин усадхаха, шадамар бэрхэ хүдэлмэришэдөөр ороноо хангаха ябадалда туhа хүргэхэ байха гэжэ ажалай министр Анвар Салама Каирай телевиденеэр мэдүүлээ. Экономическа хүгжэлтын олон проектнүүдые дүүргэхын тула мэргэжэл түтэс угаа олон хүдэлмэришэд республикадамнай шухала болонхой гэжэ министр хэлэбэ.

Энэ жэлэй мартда хүсэндөө ороhон социальна страховани тухай хуули хүдэлмэришэдэй, тэдэнэй бүлын гэшүүдэй үбшэлөөд, инвалид болоод, үтэлөөд гү, али үхөөд байтаа hаань, тэдхэмжэ үзүүлхээр хараална. Шэнэ хуулиин гол илгаань юуб гэхэдэ, ажалшадай үтэлөөд гү, али үбшэлөөд хүдэлмэриhөө гарахадань, саг зуурын туhаламжа үзүүлхэ бэшэ, харин пенси үгэхөөр хараална гэжэ министр тэмдэглэбэ.

Республиканецуудай программа үнэн бододо зүришэнэ

НЬЮ-ЙОРК, августын 4. (ТАСС). Американска профсоюзууд Сан-Францискода баталагдаhан республиканска партиин программые «буруушааhаа гадна», «тэрэниие зэбүүрхэжэ байhан тухайдаа сэхэ мэдүүлхэ ёhотой» гэжэ АФТ—КПП гэдэг профсоюзна нэгэдэлэй гүйсэдхэхэ совет мэдүүлээ тээд ЮПИ агентство мэдээсэнэ.

Хиросима дабтагдаха ёhогүй

ТОКИО, августын 4. (ТАСС). Жолио Кюриин дүрсэтэй «Эб найрамдалай алтан медаль» мүнөөдэр Хиросима хотодо Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй үмэнэhөө барюулагдаа.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй түлөөлэгшэ Гудлет (США) городой мэр Синджо Хаман гэгшэдэ энэ медаль барюулха зуураа, нигэжэ мэдүүлбэ: Хиросимын гэмтэлые хүн түрэлтэн хэзээдэшье мартахагүй. Бухы түби дэлхэйн түлөөлэгшэд дай жүрөөдэгшэдтэ, империализмда эсэргүүсэн, ядерна туршалга хэлгые, ядерна зэбсэгүүдые бүрин хоримжолхын түлөө тэмсэхээр эрид шиидэнхэй байhанаа японско эб найрамдалай гала баригшадтай хамтадаа элирхэйлэн мэдүүлхын тула мүнөө танай городто суглараад байна. Хиросимын аюулта ушаралай хэзээшье, хаанашье дабтагдахагүйн тула эб найрамдалта арадууд еролдолго хүсэлэлгэ гаргаха байха гэжэ Гудлет онсолон тэмдэглэбэ. Хиросима «Эб найрамдалай алтан медаль» абаhан дэлхэйн түрүүшын хото болоно гэбэ.

Хиросимадахи конференци дээрэ

ХИРОСИМА, августын 4. ТАСС-ай тусхай корр. А. Ревин нигэжэ дамжуулна:

Ядерна зэбсэг хорихо зорилготой Хиросимска уласхоорондын конференциин сэндэр мүнөөдэр гадаадын делегадуудтай үгэ хэлэлгэдэ зорюулагдаа.

Элдэб оронуудай түлөөлэгшэд ядерна дайе зайсуулхын түлөө, Индохитадтахи американска зэвсэг түримхэй ябуулгые дары зогсоолгохын түлөө япон арадай тэмсэлые дэмжэжэ байhан тухайдаа мэдүүлбэ.

Хитадуудай хардалга гүрдэлгын сэндэр болгогдоhон Токиогой конференциhээ тад ондоогоор үнгэржэ байгаа Хиросимадахи конференци шухала асуудалнуудые ехэ үрэтэйгээр зүбшэн хэлсэжэ байна. Эндэ ерэhэн делегадууд ядерна туршалга бүрин хорихо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилготой тодорхой дурадхалнуудые оруулна.

Мүнөөдэрэй үглөөнэй заседани дээрэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй, Демократическа эхэнэрнүүдэй уласхоорондын федерациин, Алжирай, Австралиин, Канадын, Кипрэй түлөөлэгшэд үгэ хэлээ.

Конференциин делегадууд Советскэ делегациин толгойлогшо Г. А. Жуковай үгэ хэлэхэдэ ехэтэ hонирхон шагнаа.

Эли бодо үрэ туйлаха

ЖЕНЕВЭ, августын 4. (ТАСС-ай корр. Г. Драгунов нигэжэ дамжуулба:

Буу зэбсэг хуряалгын асуудал шиидхэхэ 18 гүрэнhөө бүридэhэн комитедэй мүнөөдэрэй заседани дээрэ СССР-эй, США-гай болон Чехословакиин түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэ зуураа, ядерна зэбсэг туршалгые зарим талаарнь хорихо тухай Московско договорой баталагдаhанhаа хойшо үнгэрhэн жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Московско договор батаhан ушар уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдал hуларуулхын түлөө тэмсэлдэхи түрүүшын ехэ амжалта болоно гэжэ СССР-эй делегат С. К. Царапкин хэлээ. Буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, хүсэд бүрин хуряаха асуудалаар, мүн баhа уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдал hуларуулгада, бүхы оронуудай бүри ехээр этигэлсэдэг бололгодо туhа хүргэхэ хэмжээнүүдые тодорхойлхые С. К. Царапкин уряалба.

«ИРАНДА 4 МЯНГАН ВРАЧ ДУТАНА...»

«Нэгэ эхэнэр медицинскэ туhаламжа абаха гэжэ хэдэн больницануудта ошоод, юушье бүтээжэ шадаагүй ябатараа, такси дотор полициин сагдаагай гар дээрэ үхөө».

«Тон хүндөөр үбшэлhэн үхибүүндэ кислородно подушка үгэхэеэ арсаhан байгаа. Тэрэнь хэдэхэн час болоод үхэшоо».

Нигэжэ хүндэ байдалда ороод, врачта үзүүлhэнэй түлөө түлэхэ мүнгэгүй дээрэhээ хосорhон хүнүүд тухай тегеранска газетэнүүдэй нэгэндэ тунхаглагдаhан юм.

Энэ газетын дурдаhан баримтанууд юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, медицинскэ туhаламжа үзүүлhэнэй түлөө тон ехэ түлөөhэ үгэдэг байhыень, гүрэнэй зүгhөө тон өөдэгүй туhаламжа үзүүлэгдэдэг байhые эли тодоор харуулна. Иранай элүүрые сахиха министерствын hүүлэй мэдээнүүдhээ харахада, эндэ 3722 врач, шүдэ аргалдаг 782 техник, 180 врачай ассистентнэр, 381 акушерка хүдэлдэг байна. Оронойнь 22 миллион зондо больничнэ 17256 койко, тэдэнэй 16387-ниинь городой районуудта хүртэнэ. Тиимэ болохолоороо, ороной хүдөө нютагуудта ажаhуудаг 15 миллион зоной хүбида оройдоо больничнэ 867 койко хүртэнэ. Хүдөөгэй 18 мянган зондо больничнэ нэгэ койко хүртэдэг байна.

Гэхэ зуура, эдэ дундуур тоонууд ажалша зоной айхабтар хүндэ байдалые хүсэд элирхэйлнэгүй. «Эхо Ирана» гэжэ бюллетеньдэ бэшэгдэhэнэй ёhоор, Иранай урда ба зүүн урда нютагуудта врачнуудые харахаhаа байха, тиимэ хүнүүд бии юм гэжэ оройдоо дуулаашьегүй хүн зонтой районууд дайралдадаг. Бүхы врачнуудай хахад шахууль—1673 хүн—гансахан Тегеранда хүдэлнэ.

«Ханданиха» журнал элүүрые сахилгын асуудал тушаа тогтон бэшэхэ зуураа, медицинскэ хангалгын талаар хүн зоной эрилтэ бага сагааршье дүүргэхын тула 4 мянган врач, шүдэ аргалха 2000 техник, 3000 фармацевт, 30 мянган медицинскэ сестра ба акушеркэнүүд, больничнэ 170 мянган койкотой 700 больница дуталдана.

Тэрээнhээ гадна, ариг сэбэрые сахиха мэргэжэлтэй тон олон врач Иранда дуталдадаг байна. Тиигээд худаг нүхэнүүдые малтаха, хүдөө нютагуудта ууха уhа сэбэрлэхэ үедэ санитарна хиналта хэхэ аргагүйдэдэг, складуудта, мүн эдеэ хоолой промышленностиин олохон үйлэдбэринүүдтэ ариг сэбэрэй гурим журам сахидаггүй байна.

Элүүрые сахилгын тон хангалтагүйгөөр хүгжөөгдэhэнhөө шалтагаалан, Иранай хүн зон угаа олоороо үбшэлдэг, үхэдэг байха юм. 1963 ондо хэблэгдэн гараhан «Иран альманак энд букс оф тэктс» гэжэ справочник соо нигэжэ бэшэгдэнхэй: «Иранай хүн зон дунда жэшээгээр 40 наhа наhалдаг гэхэ гү, али хүгжэнги оронуудайхиhаа 25 жэлээр урид үхэдэг. Бүхы үхибүүдэй 20 процентнь жэлтэй болоогүйдөө гээгдэдэг байна. Эндэхи үхэhэн бүхы хүнүүдэй хахадынь 5 хүрэтэр наhатай үхибүүд болоно. Түрэхэ эхэнэрнүүдэй, илангаяа нарайлха үедөө, үхэхэ ябадал угаа олоор тохёолдоно. Томо городуудhаа ондоо тээгүүр хүндэ үбшэ аргалха ямаршье хэрэгсэл байдаггүй. Үбшэ эмшэлхэ барга бүдүүлиг, эрдэм наукада харшаарганууд Иранда ехээр дэлгэрэнги юм. Эндэхи үгытэй бүлэнэрэй угаа олон үхибүүд үлэсхэлэн хооhон дээрэhээ боложо багаhаа хойшо бэе муутай, үлбэр хүнүүд болодог байна».

Иранда гэдэhэ доторой үбшэн илангаяа дэлгэрэнги юм. Энэ үбшэн хүн зоной бэеын элүүрые ехээр муудхаадаг, тиигээд иранайхидай богони наhатай байдагай гол шалтагаануудай нэгэн болоно гэжэ засагай зүгhөө хэгдэhэн бүридхэл элирхэйлнэ. Иранай урда провинцинуудай улад зоной 75 процент шахууль, центральна районуудай хүн зоной нилээд олониинь трахомотодог байна. «30 жэлэй туршa соо нюдэнэй үбшэнүүдые аргалжа байхадам, үбшэнтэнэй 35 процентнь трахомоhоо, 15 процентнь нюдэнэй ондоо үбшэнүүдhээ, 50 процентнь эрдэм болбосоролгүйhөө, ариг сэбэрые сахидаггүйhөө шалтагаалан hохор болодог байба» гэжэ мэдээжэ окулист профессор Шамс мэдүүлнэ. Олон тоото иранайхид, илангаяа Гилян ба Мазандеран нютагуудай зон, туберкулезоор үбшэлдэг байна. Яра шарха халдагшад угаа олон үзэгдэнэ. Тусхай тоо мэдээнэй (1963 ондо тунхаглагдаhан «Иран альманагта» тунхаглагдаhан мэдээнүүдэй) ёhоор, Иранай хото городуудай, hуурин зоной 20 процентнь яра шархаар үбшэлнэ. Зарим хүдөө тосхонуудта иимэ үбшэнтэн бүри олон байдаг».

Иранда дэлгэрhэн олон янзын үбшэнүүдэй дунда проказа (шалзардаг үбшэн) илангаяа аймшагтай. Засагай газарhaa тунхаглагдаhан мэдээнүүдhээ харахада, мүнөө Иран дотор тиимэ үбшэнтэй 12 мянган хүн бии. Эдэнэй оройдоо нэгэ мянганиинь врачнуудта эмшэлүүлнэ. Бэшэниинь элүүр зондо тиимэ шалзардаг үбшэ халдахааха аюул тохёолдуулна. Шалзардаг үбшэн Ирандахи Азербайджанда, Курдистанда, Хузистанда, Тавалешта, Гилянда, Забольдо, Мешхедэдэ ехээр дэлгэрэнги. Иимэ үбшэнтэй хүнүүд Тегерандашье бии байдаг.

Гэхэ зуура, шалзардаг үбшэ аргалха оройдоо 2 багахан лепрозори—Тавриздахи «Баба Баги», Мешхедэдэхи «Мехраб хан» гэжэ эмнэлгын газарнууд орон доторнь бии. Элүүрые сахиха бүхэдэлхэйн эмхиин эксперт д-р Л. Браун гэгшэ шалзардаг үбшэнэй дэлгэрhэн нютагуудые шэнжэлхэ, тэрэниие усадхаха hанамжа дурадхалнуудые бэлдэхэ зорилгоор 1956 ондо Иран ерэhэн байгаа. Тэрэнэй hүүлээр уданшьегүй элүүрые хамгаалгын министерство шалзардаг үбшэнтэй тэмсэхэ кампани эмхидхэhэн юм. Теэд тэрэнь биратай үрэ амжалта үгөөгүй: шалзардаг үбшэнтэниие эмшэлхэ колонинуудта хүдэлмэрилхые нэгэшье иран врач, сестра зүбшөөрөөгүй. Энэ үбшэнтэй тэмсэлгэдэ туhалхые оройдоо хоёрхон француз монахини зүбшөөлөө үгэhэн байгаа. Хожомынь үшөө дүрбэн француз монахини тэдэнтэй нэгэдэhэн юм.

Лепрозоринуудые хангалгада гүрэнэй зүгhөө тон өөдэгүй мүнгэ табидаг байна.

Иранай хүн зондо медицинскэ туhаламжа үзүүлхэ хэрэгые хүтэлбэрилхэ нэгэдхэмэл центр байхагүй. Медицинскэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ба больницануудай хахадhaa үсөөниинь элүүрые хамгаалха министерствын мэдэлдэ байдаг. Бэшэ эмхи зургаанууд ба эмшэд сэрэгэй министерствын, университедүүдэй, Социальна страхованиин эмхиин, Иранай национальна нефтяной компаниин, Улаан арсалан ба наранай бүлгэм гэдэгэй, банкнуудай, энгэй хүнүүд ба эмхинүүдэй мэдэлдэ байдаг. Энгэй ба мүн гүрэнэйшье больницануудта түлөөhэтэйгөөр эмнэлдэг гуримтай. Энгэй поликлиникэнүүдтэ эмнэлүүлэгшэд гүрэнэйхиhөө hураггүй ехэ түлөөhэ түлэдэг. Үбшэнтэд зарим операци хүүлhэнэй түлөө 10 мянган риал хүрэтэр түлэхэ баатай болоно. Гэхэ зуура, дундуур мэргэжэлтэй хүдэлмэришэнэй hарын салин хүлhэн 4 мянган риал болодог.

Капиталис оронуудай зарим медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд үбшэнтэнэй гасалан зоболонгые hамбаашалан, ашаг олзо олохо гэжэ оролдодог байна. Иимэ ушар Иранай врачнуудай дундашье үзэгдэнэ. Иранай зарим врачнуудай аягүй муухай ябуулгые «Эхо Ирана» гэжэ бюллетень 1964 оной февралиин 16-да дурдан бэшэhэн байгаа. Зарим врачнууд, рентгенологууд, лабораторинууд ба аптекэнүүд хоорондоо нюуса хэлсээ хэдэг, тэрээнэй үндэhөөр үбшэнтэниие нэгэ врачhaa нүгөөдэдөө эльгээжэ, ехэ түлөөhэ абадаг байха юм. Зарим аптекэнүүд үбшэнтэндэ үнэтэ эмүүдые бэшэhэнэйнь түлөө врачнуудта тусхай түлөөhэ зууша үгэдэг гуримтай. Хэдэ хэдэн врачнууд тусхай түлөөhөөр өөрынгөө эрдэм ба тушаалые саг зуура худалдажа, үбшэнтэниие эмшэлхэ эрхэ ямаршье мэргэжэлгүй хүнүүдтэ олгодог ушар үзэгдэнэ.

Эмүүдые буруугаар хэрэглэхэ ябадал Иранда ехээр дэлгэрэнги. Фармацептикын забааринуудые сахингүй бэлдэгдэhэн 2 миллион ампул сывороткые Тегеранда, провинцинуудта тараадаг нюуса аптекэ hаяхан элирүүлэгдээ гэжэ «Кейхан» газетэ бэшэнэ. Гэхэ зуура, дэлхэйдэ мэдээжэ фармацептическэ фирмын марка тэдэ ампулнууд дээрэ табяатай байгаа.

Эмүүдэй ба медицинскэ хангалгын үнэ сэн Иранда айхабтар хүндэ юм. Энээнтэй дашарамдуулан, «Ханданиха» журнал нигэжэ бэшэнэ: «Эмшэлүүлhэн хүнүүдэй олонхинь эмэй үнэ сэн айхабтар хүндэ байна гэжэ гомдоно. Эндэхи эмүүд Ирагай, Турциин ба Саудовска Аравиинхиhaa үнэтэйгөөр худалдагдана. Иранай аптекэнүүдэй ехэнхи хубинь фармацептнүүдэй синдикатда нэгэдхэгдээд. Энэ галаадаhаа асаржа худалдагшадтай саг үргэлжэ тэмсэдэг байна.

Иранай правительство элүүрые сахилгын асуудал хүнгэдхэхэ hэдэлгэтэй хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абана. Эндэхи засагаархидай hанамжын ёhoop, Элүүрые сахилгын корпус бии болголго энэ талаар шухала алхам болохо зэргэтэй. Тиимэ корпус эмхидхэхэ тухай шахай фирман (указ) 1964 оной январьда тунхаглагдаhан юм. Медицинскэ эрдэмтэй призывнигүүд, тэрэшэлэн дунда hургуули дүүргэhэн хүнүүд Элүүрые хамгаалгын корпусто оруулагдана. Энэ корпусойхид оройной хүдөө нютагуудтахи үбшэнүүдтэй тэмсэхын тула эльгээгдээд, армиин албанhaa сүлөөлэгдэдэг байха юм.

«Эхо Ирана» бюллетень иранска засагаархидай шэнэ хэмжээ ябуулгые шэнжэлхэ зуураа, нигэжэ бэшэнэ: Элүүрые хамгаалгын корпус хүдөө районуудай хүн зониие хангаха, ариг сэбэрые сахилга hайжаруулха хэрэгтэ ехэхэн туhа хүргэбэшье, хүдөө тосхондо элүүрые сахилгын асуудалнуудые хүсэд шиидхэжэ шадахагүй байна. Зүгөөр энэ талаар хэгдэhэн эгээн багахан юумыешье урагшаа дабшаhан алхам гэжэ тоолохо ушартай бологдоно».

Д. КАСАТКИН,
Тегерандахи ТАСС-ай корр.

БУРЯАД ҮНЭН

4 дэхи нюур
1964 оной августын 6.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: Н. С. Хрущев Заволжиин таряашадтай уулзаhан тухай мэдээсэл; «Шэнэ үүсхэл, онол арга олохын түлөө» гэhэн түрүү бэшэг дотор промышленна үйлэдбэриин предприятинуудай ажал хүдэлмэри тухай хэлэгдэнэ; гурандэ hү тушааха июль hарын графигай дүүргэлтэ тухай мэдээн; республикын колхоз, совхозуудаар тэжээл бэлэдхэлэй ябаса тухай бэшэгүүд; «Буряад орон доторнай» гэhэн рубрика доро hонин материалнууд толилогдобо.

Хоёрдохи хуудаhанда: «10707 гектар таряалангай ургасые 10 үдэр соо хуряажа дууhaxa» гэhэн гаршаг доро Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Охин-Булагай совхозой механизаторнуудай хүдэлмэриин түсэб, ажалай эмхидхэл тухай поли дээрэ болоhон хөөрэлдөөн тушаа А. Рыжковой корреспонденци толилогдобо. Мүн энэ хуудаhанда «Номой далайн замай залуурщадай зүбшэл» гэhэн Харaeвай бэшэг болон бусад мэдээсэлнүүд хэблэгдэбэ.

Гурбадахи хуудаhанда: «hайн сэдьхэлтэй хүнүүд тухай» гэhэн юрэнхы гаршаг доро ажалшадай бэшэгүүд толилогдобо; Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министрэй орлогшо С. Шабунинай «Город ба овощ» гэhэн статья; «Кибернетикын сталевар», «Монголой айлшад» гэhэн мэдээсэлнүүд; Мирный тосхонhоо репортаж; профессор В. Городиловагай «Халдабарита үбшэнэй вирусүүд ба рак» гэhэн корреспонденци энэ хуудаhанда толилогдобо.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: уласхоорондын байдал тухай ТАСС-ай корреспондентнэрэй hонин мэдээсэлнүүд болон АПН-эй бэшэгүүд хэблэгдэбэ.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха. Урда аймагуудай зарим нютагуудаар бороон орожо аадарлаха. Зүүн тээhээ hулашаг hалхитай байха. Хойто аймагуудаар 20—25, урда аймагуудаар 25—30, Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 18—20, үдэртөө 28—30 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Августын 7—8-най үдэрнүүдтэ Буряадай нютаг дэбисхэр дээрэ үе үе үүлэтэй, урда аймагуудаар бага зэргэ бороон орохо. Зүүн тээhээ hулашаг hалхитай байха. Хойто аймагуудаар hүниндөө 5—10, үдэртөө 19—24, бусад нютагуудаар hүниндөө 12—17, үдэртөө 24—29 градус дулаан болохоор хараалагдана.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н000185. Зак. № 722.